

De Proostkoerier

12e jaargang nummer 1 - maart 1997

Historische Vereniging 'De Proosdijslanden'

De Proostkoerier

Jaargang 12, nummer 1
maart 1997

Tijdschrift van de Historische
Vereniging 'De Proosdijlanden'
ISSN: 1383 - 6412
Verschijnt 4 maal per jaar.

Redactiecommissie:

A. Hagen, Mijdrecht
J.P.M. Toll, Vinkeveen
F.J. de Wit, Mijdrecht

Redactie-adres:

J.P.M. Toll
Conincksmeer 20
3645 WG Vinkeveen
Telefoon 0297-264422

Druk:
Drukkerij Avanti Wilnis

INHOUDSOPGAVE

PAG. ARTIKEL

- 3 Van de voorzitter
- 4 Geschenken en aanbiedingen
- 5 Het Dorp
- 6 De Mijdrechtse klapperman
- 8 Maria Oord zestig jaar in Vinkeveen
- 12 Krijgsgeweld in Mijdrecht
- 18 Janmaat, hoe ze in De Ronde Venen terecht kwamen
- 20 Bozenhoven/Mijdrecht
- 23 Dat zijn ze nou!
- 24 Turfmuur
- 26 Lukas Bols had boerderij te Donkereind
- 28 Monumenten in De Ronde Venen
- 29 Bestuur

Bij de voorplaat

Evenals de voorplaat van het decembernummer 1996 is deze afbeelding van het reethuis van Wilnis afkomstig uit het boek dat in 1891 door de bevolking van Wilnis werd aangeboden aan burgemeester J.G. de Voogt ter gelegenheid van zijn veertigjarig ambtsjubileum. Toen de heer De Voogt in 1851 burgemeester werd waren Wilnis en Oudhuizen nog zelfstandige gemeenten. Er waren dus op het moment van benoeming ook twee gemeentehuizen of rechthuizen. In 1857 werden de beide gemeenten bij een zeer omvangrijke landelijke herindelingsoperatie samengevoegd. In tegenstelling tot het rechthuis van Oudhuizen is het rechthuis van Wilnis nog steeds in het dorpsbeeld van Wilnis aanwezig. Reeds sinds 1857 doet het als zodanig geen dienst meer want na de samenvoeging van de twee gemeenten huurde het gemeentebestuur een gedeelte van hotel 'De Vergulde Wagen' en de daarnaast gelegen woning. Dit duurde tot 1920 toen het gemeentehuis aan de Raadhuisstraat in gebruik werd genomen. Een kenner van Wilnis zal hebben ontdekt dat de nu geplaatste tekening een afbeelding is van het pand dat gelegen is aan de Herenweg naast de Heinoomsbrug, ook wel de brug van Bluemink genoemd. Dit pand heeft in de loop der jaren vele functies vervuld, zoals reethuis, café, winkel en thans is er een accountantskantoor in gevestigd.

kopij

In leesbare vorm zenden naar het redactieadres.
(getypt of op diskette DOS-WP / DOS-Words)

De sluitingsdatum voor de volgende aflevering is:

De redactiecommissie houdt zich het recht voor ingezonden artikelen te weigeren.

De verantwoording voor de inhoud van de artikelen berust bij de auteur.

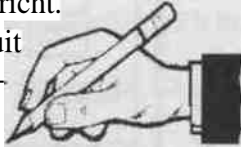
Gehele of gedeeltelijke overname van artikelen, zonder toestemming van de redactiecommissie, is niet toegestaan.

Van de voorzitter

Stichting Proosdijer Publicaties

Onder deze naam is bij notariële akte van 7 februari jl. een nieuwe stichting opgericht.

Dit ter uitvoering van het besluit van de algemene ledenvergadering van 28 november 1996. Deze nieuwe stichting

gaat zich uitsluitend bezig houden met het uitgeven van historische boekwerken en publicaties over De Ronde Venen. Aan een dergelijke stichting bestond een grote behoefte omdat alleen bij grote evenementen zonder enige continuïteit historische publicaties verschenen. Bovendien is het verzorgen van publicaties een van de doelstellingen van onze vereniging. Het uitgeven van ons kwartaalblad 'De Proostkoerier' blijft echter een taak van de vereniging.

Nu moet men niet verwachten dat over enkele maanden reeds een boekwerk of een andere publicatie van de stichting het licht zal zien. Zij bevindt zich thans nog in een voorbereidingsfase waarin allerlei zaken moeten worden geregeld. Hierbij moet gedacht worden aan fondsvorming, verzamelen van eventuele manuscripten, het aantrekken van auteurs en het berekenen van de financiële haalbaarheid. Het is wel de bedoeling om in de loop van de komende jaren een aantal publicaties te doen verschijnen. De vorm van de boekwerken zal nader worden bepaald. Aan de historische betrouwbaarheid en de leesbaarheid zal prioriteit worden gegeven. Er wordt van een grote publieke bereikbaar uitgegaan. Dit laatste moet ook wel om de uitgaven financieel haalbaar te maken. De nieuwe stichting heeft een sterke binding met onze vereniging omdat het stichtingsbestuur wordt gevormd door leden van het bestuur van de Historische Vereniging. De beide besturen zijn dan ook voornemens de leden regelmatig op de hoogte te houden van de vorderingen.

Dit zal geschieden op ledenvergaderingen maar zeker ook in dit blad al was het maar omdat de leden van onze vereniging potentiële kopers zullen zijn van de uitgaven. De stichtingsakte en het huishoudelijke reglement liggen in de leesmap in het gemeentearchief voor de leden ter inzage.

Leden maken leden.

Onder dit motto is door het bestuur een actie gestart om nieuwe leden voor onze vereniging te werven. Inliggend in deze Proostkoerier treft u een brief aan die over dit onderwerp gaat. De ervaring leert dat persoonlijke benadering over het algemeen het beste resultaat oplevert. Van uw inspanningen hebben wij hoge verwachting.

Archeologische Kroniek

Bij de vorige editie van 'De Proostkoerier' heeft u de Archeologische Kroniek Provincie Utrecht 1988-89 aan kunnen treffen. Dit was een presentje van de provincie. Het is de bedoeling dat de kroniek ook wordt uitgegeven over de jaren 1990-91, 1992-93 en 1994-95. In 1998 verschijnt dan de kroniek over 1996-97. Het is ons bekend dat er veel belangstelling bestaat voor deze kroniek en het bestuur heeft daarom besloten deze kronieken gratis aan onze leden beschikbaar te stellen, maar zou het zeer op prijs stellen van de leden hiervoor een vrijwillige bijdrage van f 5,— te ontvangen op rekeningnummer 36.96.18.505 van de RABOBANK te Mijdrecht.

Gironummer van de bank: 283067.

Welkom aan nieuwe leden

Steeds meer mensen zijn geïnteresseerd in de historie van ons woon- en leefgebied. Zo konden ook dit kwartaal de ondergenoemde zeven nieuwe leden worden ingeschreven:

D.J. Capel	Mijdrecht
H. Gille	Mijdrecht
J.C. Hazes	Mijdrecht
Mevr. W van Loo - van Dort	Mijdrecht
H. G.J. Overmars	Nij Beets
C.P. Samson	Vmkeveen
Stichting van Vuijlturf tot Ve(e)lenturf	Zoetermeer

Allen van harte welkom !

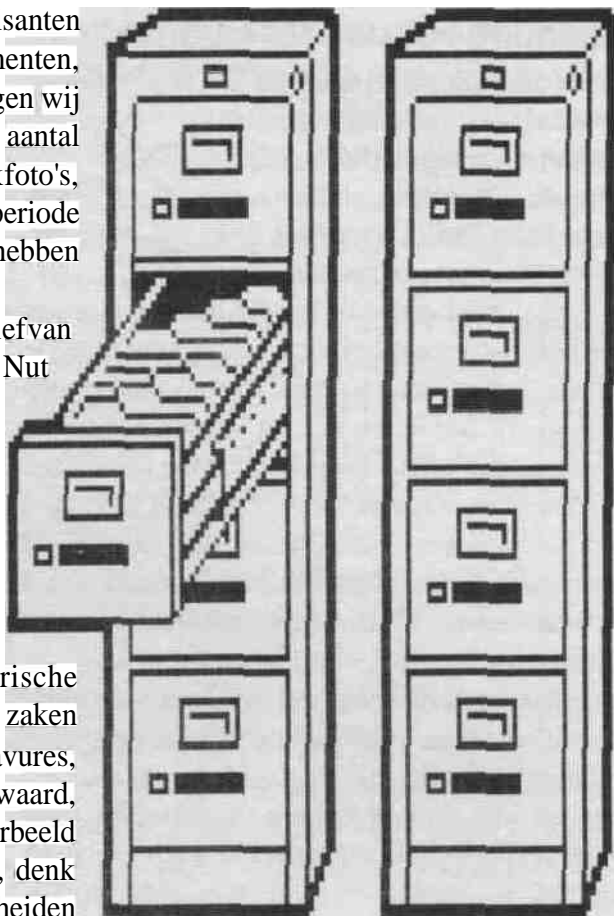
Geschenken en aanbiedingen

Het verheugt ons dat er nog steeds leden en sympathisanten van onze vereniging zijn die allerlei historische documenten, zoals foto's en kranteknipsels, aanbieden. Zo kregen wij enige tijd geleden de beschikking over een groot aantal plakboeken met kranteknipsels, uitnodigingen en ook foto's, die wijlen de heer J. de Pree gedurende zijn ambtsperiode als burgemeester van Wilnis heeft bijgehouden. Wij hebben deze aanbieding in dank aanvaard.

Van nog recenter datum is de ontvangst van het archief van het Departement Mijdrecht van de Maatschappij tot Nut van het Algemeen. Bij zijn verhuizing naar andere woonruimte heeft de heer Winkel te Mijdrecht deze stukken ter bewaring en beheer aan ons overgedragen. De grootvader van de heer Winkel is gedurende vele jaren voorzitter geweest van deze Maatschappij en de stukken zijn steeds in bezit gebleven van de familie Winkel.

Het is ons voorts bekend dat veel leden historische verzamelingen bezitten of historisch belangrijke zaken bewaren, zoals kranten, foto's, prentbriefkaarten, gravures, boeken, folders, adreslijsten enz. Er wordt veel bewaard, maar er wordt ook veel weggegooid. Als u bij voorbeeld kleiner gaat wonen en er moet 'opgeruimd' worden, denk dan aan onze vereniging. Wij aanvaarden allerlei bescheiden om die voor het nageslacht te bewaren. Door de ruimte die

voor onze vereniging in het gemeentearchief beschikbaar is gesteld zijn wij in staat deze zaken op deskundige wijze te beheren. Ook als u denkt dat het geen waarde heeft willen wij dergelijke zaken graag in ons bezit krijgen want weggooien kan altijd nog Ook voorwerpen die betrekking kunnen hebben op de geschiedenis van onze streek, zoals oud gereedschap voor agrarische en vervingbedrijven, gevelstenen, muurankers, munten, opgravingsresultaten e d zijn van harte welkom. Wij kunnen deze aanbieden aan het Museum 'In de Venen' ter aanvulling op de reeds aanwezige verzamelingen. In de toekomst, als de oudheidkamer in het museum van de grond is gekomen, kan van uw schenkingen gebruik worden gemaakt voor exposities. De oude muurankers uit het onlangs afgebroken winkel/woonhuis van de familie De Haan in de Dorpsstraat te Wilnis hebben wij daarom in dank ontvangen. Voor aanbiedingen kunt u te allen tijde terecht bij één van onze bestuursleden. Wij garanderen alle stukken met historische waarde ook in de toekomst zullen worden bewaard. Van harte aanbevolen!

Van de penningmeester

Graag wil ik iedereen bedanken die de lidmaatschapsbijdrage voor 1997 nu al heeft betaald.

Tevens zou ik die leden, die dat nog niet hebben gedaan, willen vragen dit zo spoedig mogelijk te doen.

Alvast bedankt!

Het Dorp

door A.M. van Leeuwen

Is een dorp de plaats waar op bekrompen wijze geleefd wordt en waar de huizen onderling het nieuws doorgeven, want de muren hebben daar oren ?

Nee, dat is niet het bedoelde dorp, waar de smid spierballen heeft als kinderkontjes en de PTT vroeger een kindvriendelijk loket had, waar een fatsoenlijk mens zwaar gebukt of liggend op z'n knieën de postman te woord kon staan. Ja, neergevallen op van die nieuwerwetse vloertegeltjes, die zich niet meer lieten onderscheiden van een schoongeboende vloer of een vloer waarop iemand met z'n baggerpoten had gelopen. Dit was al weer zo'n bijdetijdse oplossing om de Hollandse properheid weg te poetsen. En waar je je fiets niet op slot zette: er was niet eens een slot. Daar waren wel opvallend veel fietsen met een bagagedrager, maar dan andersom, aan de voorkant.

Transportfietsen voor elke neringdoende, want die

*De bekende brandstof fenhandelaar in ruste Jac. Ph. Vis als bakkersknecht van Elenbaas, 1940.
(foto ter beschikking gesteld door A.M. van Leeuwen)*

waren er veel. Deze uitstervende groep wordt nu nog 'kleine zelfstandigen' genoemd. De bakker, de slager, de kruidenier, de meelboer, de knors, de

schillenboer, de lapjesman, ja ga zo maar door. Het leek wel of iedereen op zo'n fiets reed, zoveel waren er. En daar tussendoor een enkele jongen op een te grote mannenfiets tussen de stang door of wat minder stoer op een 'opoeifiets' met zo'n afgezakt zadel en als het niet anders kon met blokken aan de trappers. Als je er maar bij kon. En dit bonte gezelschap had gek genoeg een kleur, dezelfde kleur als zo'n ongelukkige die kopje onder was gegaan in de voorwetering en zich weer op het droge worstelde. Zo zwart als roet maar het hoorde erbij. Bijna iedere dorping had weleens naast de weg of de brug gezeten, zeg maar liever gelegen. Het belangrijkste was dan eigenlijk wel of niemand het gezien had, want dan kwam je er nog het beste vanaf. U weet nog wel van die muren met oren. Zo zwart als roet doet ook weer denken uit diezelfde tijd aan vroege voorjaarsstormen.

Want bij dit dorp ligt een poldertje, waar voorheen bouwboeren de aarde doorwroetten en hun gewas zaaiden en het halve dorp bieten had gedund. Bij een droog en schraal voorjaar kon het gebeuren dat met een zuidwesterstorm het pas bezaaide land ging stuiven.

Grote stofwolken richting dorp, waar niemand rijk of arm aan deze bestuiving ontkwam.

De transportfietsmensen langs de weg lachten elkaar dan uit om hun zwarte gezichten. En thuis de moeders, die net de grote voorjaars schoonmaak achter de rug dachten te hebben, die bereidden zich al weer voor op een tweede zuiveringsronde. Het was bar en vooral ontaard zoals de stoflaag. binnenshuis zich neervlijde op zolder, trap, vensterbank, nee, je kon het zo gek niet prakkezeren of er lag een laag aarde, soms met zaad en al uit de polder. Dan zuchtte de dorpsmens: "Was de polder nog maar nat".

Dat dorp was het Willis van weleer.

De Mijdrechtse klapperman

door Fred de Wit

Het waren roerige tijden in Mijdrecht 200 jaar geleden. Op 31 januari 1795 had de substituut-schout, de burger Jan Pieter Westerwijk Forsburgh de revolutie in Mijdrecht uitgeroepen en in de Dorpsstraat was voor het Rechthuis de vrijheidsboom geplant. Het volk had om de boom heen gedanst en revolutionaire liederen gezongen. Nu zou de echte vrijheid aanbreken volgens de leuze van de Franse revolutie: vrijheid, gelijkheid en broederschap. De inwoners van Mijdrecht zouden voortaan kunnen deelnemen aan het plaatselijk bestuur en besluiten zouden door middel van volksraadplegingen worden genomen. De macht van de overheden en met name van de ambtenaren zou worden ingeperkt en door middel van wetten, bepalingen en instructies werden precies 200 jaar geleden, op 14 april 1797, hun bevoegdheden vastgesteld. Deze instructies golden onder andere voor de schout, de secretaris, de gerechtsbode, maar ook voor de marktschipper, de turfponders en de klapperman.

De instructies voor deze lieden zijn uitvoerig genotuleerd en in het Oud Archief van het Gerecht Mijdrecht bewaard gebleven.

Het voert te ver ze allemaal te vermelden. Te meer omdat bijvoorbeeld bij de beurtschipper alle tarieven werden vastgesteld welke hij mocht berekenen. Alleen al het vermelden van het 14e artikel over de tarieven zou meer dan drie pagina's van deze Proostkoerier vergen.

Vandaar dat we ons voor deze keer maar beperken tot de instructie voor de klapperman.

Wat is een klapperman of klepperman zoals hij ook wel genoemd werd? Wel, volgens de dikke van Dale is het een nachtwacht, die met een klok of klep in de straten rondging waarbij hij de uren uitriep. Met andere woorden hij fungeerde als een soort klok voor de mensen die de kerkklok niet konden horen en geen uurwerk in hun huis hadden. In Mijdrecht had de man volgens de hier onder volgende instructie een wat ruimere taak. In hedendaagse begrippen zou je haast kunnen stellen dat zijn functie het midden hield tussen een straatagent en een buurtconciërge.

In het laatste artikel werd ook nog bepaald dat hij zijn inkomen zelf bij de burgers moest ophalen. De man zal geen gemakkelijk leven hebben gehad. Tot klapperman was al eerder Jan Twaalfhoven aangesteld die nevenstaande nieuwe instructie heeft ondertekend.

Artikel 1

De klapperman zal van eene goede Ratel moeten voorzien zijn, of wel van eene Klop, zwaars de Municipaliteit dit zal komen te ordonneeren benevens ook van een Piek en Zijdgeweer.

Artikel 2

Hij zal daar meede de uitroep van het uur aankondigen, en het nette uur van den tijd of wel het geene daar bij het naaste is duidelijk moeten uitroepen.

Artikel 3

Zijne Wacht is des Winters van des avonds van 10 tot des morgens ten 4 uren; en des Somers van 11 tot 3 uren; en hij zal moeten maaken binnen 5 minuten naa de Klokslag van 10 uren, des avonds op het einde van het Dorp te zijn, van waar hij zal beginnen te roepen.

Artikel 4

Hij zal de eene avond beginnen van het Hooflands end, ten huize van S. Verstraaten, en de andere avond

van de Roomsche kerk aan het Driehuis. En deeze distantie zal hij elken nagt op het uur over geheel moeten passeeren.

Artikel 5

Behalven dit zal hij ook telkends moeten gaan in de Bruggesteeg tot aan het Huis van Jacob Schipper in de Kerkstraat tot voor de Kerkpoort, in de Molensteeg tot voorbij het Huis daar Jan van Putten woond; en in de steeg, tusschen Warnars en Verdamp tot genevens, de agterste Huizen aldaar staande. En in elk deezer Gangen of Steegen, maar principaal op de zindens, altoos behoorlijke uitroepen moeten doen.

Artikel 6

Hij zal de geheele weg over, daar hij passeert, rontom zich behoorlijke en nauwkeurige acht slaan op de Huizen der Ingezetenens; of hij ook eenig ongemak van Brand antdekt, of hij ook eenige beweging hoord of aanranding ziet van slegt volk, welke het gemunt machten hebben op de veiligheid der Goederen van de Ingezeetenens, of daadelijk met steelen of huisbraak bezig zijn.

Artikel 7

Ingedalle zoo iets door hem ontdekt of bespeurd word, zal hij niet alleen alarm moeten maaken, maar ook de naaste gebuuren terstond moeten opwekken, de Wacht voorts ten spoedigsten kennis geeven zoo het brand is ook de Brandmeesteren moeten opwekken en anders in gedalle van onraad met de gebuuren, de Wacht of andere persoonen, alles moeten aanwenden om het kwaad te weeren, en de kwaaddoeners in handen te krijgen; dewelke in de Hoofdwacht of in 't Rechthuis zullen moeten worden overgebracht.

Artikel 8

Alle baldaadigheid, rustverstooringen of straatschenderijen op den weg voorvallende, zal hij moeten tegengaan, en de persoonen door wien zulke geschied, in arrest neemen, doch wanneer dezelve hem te sterk zijn, zal hij daadelijk alarm mogen en moeten maken.

Artikel 9

Alle vreemde persoonen de weg passerende, dewelke geen voldoende antwoord komen te geven van de redenen hunner reis, en dus bij hem verdacht voorkoomen, zal hij moeten aanhouden en in de Hoofdwacht opbrengen of aan den Wacht overleveren.

Artikel 10

Hij zal wanneer iets bijzonders des Nachts is voorgevallen, wanneer hij iets ontdekt heeft of anders eenige ontmoetingen heeft gehad, des morgens voor 9 uren daar van aan den Schout en aan den President der Municipaliteit moeten kennis geeven. Het inkomen of Loon van den Klepperman blijft in alles op den ouden voet, zoo als ieder huis altoos heeft betaald; hetwelk van maand tot maand door hem word opgehaald; en wanneer iemand macht in gebreken blijven, dit kleppergeld te voldoen, zal hij daar van aan de Municipaliteit moeten kennis geeven, om in zijn recht te worden gemaintineert. Aldus deeze Instructie geformeert door de Municipaliteit van Mijdsrecht, en aangenoomen door mij ondergeschreeven Klapperman aldaar; op den 14 April 1797.

Jan Twaalfhoven

Municipaliteit = gemeentebestuur
zijdegeweer = sabel of degen

'Maria Oord' zestig jaar in Vinkeveen

door Hans Toll

Dit jaar is het zestig jaar geleden dat Maria Oord officieel werd ingezegend. In de komende afleveringen van de Proostkoeher wilde ik wat vertellen over het eerste decennium (1936 tot 1946) van dit 'bejaardenhuis'. Erg belangrijk voor de beschrijving van deze periode is het 'Archiefboek', bijgehouden door mevrouw A. van Leeuwen-Wassenaar. Op verzoek van het Vinkeveense Kerk- en Armbestuur vestigden de zusters Franciscanessen zich 60 jaar geleden in het dorp met als doel de bejaarden van Vinkeveen en omgeving een mooie 'oude dag'te geven. Naast de H. Hartkerk lag een zeer geschikt terrein dat eigendom was van bovengenoemde besturen en die zouden dat voor een schappelijke prijs willen afstaan. Ook de Vinkeveners hadden het moeilijk in deze jaren na het uitbreken van de economische crisis.

Eerste contacten

Bij de zusters van de Vereniging 'Alles voor Allen' aan de Haagdijk 180 in Breda was in 1935 een verzoek binnengekomen van het Kerk- en Armbestuur uit Vinkeveen om de mogelijkheid te bekijken in het dorp een huis voor ouden van dagen te stichten. "Wij legden het plan Monseigneur (Hopmans, bisschop van Breda, red.) voor, en Zijne Hoogw. Excellentie vond het wel zeer goed eens

een zaadje uit te strooien in een ander bisdom en zeker in Holland, omdat onze Congregatie daar niet bekend is..", zo staat er in dat archiefboek.

In 1826 stichtte een kleine groep vrouwen een tehuis voor zieken in Breda. Hun leven bestond uit gebed en overweging (recollectie), boetvaardigheid en versterving (penitentie), van ontchechting aan het aardse, van gehoorzaamheid, nederigheid, dienende liefde en zelfopoffering.

Veel vrouwen sloten zich bij deze orde van de zusters Penitenten-Recollectinen aan. Zo ook Joanna Kooyman die in 1879 in Wilnis werd geboren. Zij kreeg de kloosternaam Cherubina; een

jongere zus trad ook in bij deze orde en werd voortaan zuster Patricia genoemd. In 1927 werd zuster Cherubina gekozen tot Algemeen Overste van de zusters Penitenten-Recollectinen. Rond 1930 waren andere jonge vrouwen uit Vinkeveen-Waverveen en Wilnis ingetreden, zuster Heriberta uit het gezin Compier, zuster Paulina uit dat van Pauw en zuster Josina met de familienaam Van Scheppingen. Een dochter van Armmeester E.

Kooyman was ook naar de Haagdijk vertrokken: zuster Canisia. Al vaker waren oude, hulpbehoevende Vinkeveners als 'bestedeling' ondergebracht in de tehuizen van de zusters in Breda en Leur. Als Kooyman af en toe zijn zussen, moeder Cherubina en zuster Patricia, in Breda opzoekt, zal er zeker wel eens over gesproken zijn de bejaarden uit Vinkeveen wat dichter bij huis onder te brengen.

Op 1 mei 1935 gaat de Eerwaarde Moeder Cherubina met de Zeer Eerw. Rector de Bie van het Huis in Breda en nog drie nonnen, zuster Theodorika, zuster Odilia en zuster Josephia naar Vinkeveen voor een vergadering met het Kerk- en

Parochiekerk van het H. Hart te Vinkeveen, gezien vanaf de Herenweg (foto circa 1930). Links van de kerk ligt het bouwterrein van Maria Oord.

Armbestuur.

"Het terrein, dat zeer geschikt gelegen is en ruimte genoeg biedt voor huis en tuin, werd ons aangeboden voor de som van Acht Duizend Gulden f 8.000.- waarvan het grootste gedeelte toebehoort a/h R. K. Armbestuur, die het, omdat het ten behoeve der armen is, voor Vijf Duizend Gulden f 5.000.- wilden afstaan, terwijl het Kerkbestuur Drie Duizend Gulden f 3.000.- vroeg.

De huisjes die op dezen grond staan, zijn verhuurd tot 1 Mei 1935, voor het leeg maken der huisjes is f 300,- gevraagd, doch hiervan is geen gebruik gemaakt. Ingeval er gebouwd wordt moet er een weg vrij blijven voor 't Armbestuur ter breedte van 1.50 Mr. Het armbestuur presenteerde geld voor de bouw, te lenen a 4 1/2 %."

Iedereen was erg tevreden! Moeder Cherubina liet duidelijk blijken het een heel redelijk bod te vinden, maar... wilde het nog overdenken en er moest ook overlegd worden met de Raad van de Congregatie. Bovendien moest de aartsbisschop van Utrecht nog

Bouw

De architecten, gebroeders Oomen uit Oosterhout, leverden het bouwplan: een vierkant gebouw van vier bouwlagen met kleine hoektorens. De hoofdingang was bereikbaar via een 'luie' trap; de treden waren niet hoog, maar wel erg breed. Ook ouderen konden zo gemakkelijk de trap beklimmen.

Toen 'Maria Oord' steeds meer verpleeghuis werd, werd deze luie trap vervangen door een steilere die meer geschikt was voor personeel en bezoekers

De bouwopdracht werd aan de laagste inschrijver, de firma Struyken uit Tilburg, gegund voor de prijs van f 136.600,-

Op 25 mei begon men aan het grondwerk en drie maanden later, op 28 september, kon pastoor Campman de eerste steen leggen.

In zijn toespraak zei hij erg verheugd te zijn dat Vmkeveen nu 'klaar' was: er waren al scholen en patronaten voor de jeugd en volwassenen, maar een 'inrichting voor ouden van dagen', dat maakte de parochie compleet.

toestemming verlenen. Op de vergadering van 30 juni besloten de Algemeen Overste en haar Raad over te gaan tot aankoop van het land en op 11 juli ontving de Congregatie toestemming van de aartsbisschop van Utrecht, Monseigneur J.H.G. Jansen, om in de parochie Vinkeveen een succursaal huis (= dochterklooster) te vestigen en daar een huis voor ouden van dagen te bouwen.

Zuster Cherubina laat in haar dagboek optekenen: "De Pastoor was zeer enthousiast en sprak zijn hardgrondigen welgemeenden dank uit aan de Congregatie, Eerw. Moeder Cherubina en het Bestuur voor de welwillendheid, om geheel met eigen kapitaal deze inrichting tot stand te brengen. Spreker zeide, dat de religieuzen die geloften van Armoede gedaan hadden, niet alleen hun persoon

veil hebben en tot dit doel zich geheel wegschenken, maar tevens ook nog zulke grote geldelijke offers voor de naastenliefde brengen."

Tien maanden later, op maandag 19 juli 1937, vertrok een kleine groep zusters naar Vinkeveen om daar de handen uit de mouwen te steken. Veertig werklui waren nog volop bezig met de afwerking, schoonmaakgerei moest in het dorp gekocht worden, maar vijf dagen later waren de zolders en slaapzalen voor gebruik gereed.

"De Zusters gingen toen Zaterdag (=14 aug. red.) weer naar het Moederhuis terug, en keerden op Maandag 16 Aug. Zuster Josefia, Moeder Patricia, die inmiddels tot Overste over 'Maria Oord' was aangesteld, terug, alsook Zr. Theophana als keukenzuster, Zr. Chantal en twee dienstmeisjes, n.l. Jo Kersten en Rika van Zoest."

Er is hard gewerkt in die maanden augustus en september om alles voor maandag 13 september, de dag van de officiële inzegening in orde te hebben. In de voortuin werd het beeld van het H. Hart geplaatst, waaromheen een eenvoudige mooie versiering door de gebroeders Kok uit Vinkeveen was aangebracht.

"Inmiddels had zich ook ter plaatse een Comité gevormd om de Zusters een hartelijke ontvangst te bezorgen; was een keurige versiering aangebracht met eereboog waarop men van verre op wit doek in zwarte letters aangebracht 'Welkom' las.", lezen

De eerste steen

we in het dagboek.

De deken van Abcoude, de eerwaarde heer Rooswinkel, verrichtte de inwijdingsplechtigheid en sprak ook de feestrede uit. Na hem volgden nog vele andere sprekers, waaronder burgemeester Mühradt van Vinkeveen en dokter Pierrot.

De toespraak van pastoor Campermans heeft grote

indruk gemaakt op zuster Cherubina want in haar dagboek staat: "In een prachtige vergelijking noemde hij dit Oord de plaats waar velen voor hun laatste etappe zullen starten. Het zal hun goed doen, als ze bijna de finish bereikt hebben, de aanmoedigingen en de liefdelijke verzorging van de zusters te mogen ondervinden".

Een dag later, op dinsdag 14 september, was het 'open huis'; 's morgens van 10 tot 12 en 's middags van 2 tot 6 uur. Heel veel Vinkeveners en mensen uit de wijde omgeving wilden graag een kijkje nemen en de hele dag werden kijkers van heinde en ver aangevoerd.

's Woensdags kwam de eerste patiënt, mijnheer F. de Groot uit 'Huize St. Jozef te Achterveld, en twee weken later werden 7 patiënten opgenomen van het Armbestuur Vinkeveen; drie mannen: Jacobus de Kok, Lambertus de Rijk en Frederik Driehuis en 4 vrouwen: de weduwen van Johannes Blom, van Ferdinand Steenberg, van Wilhelmus van Vliet en van Comelis van Gulik.

Financiën

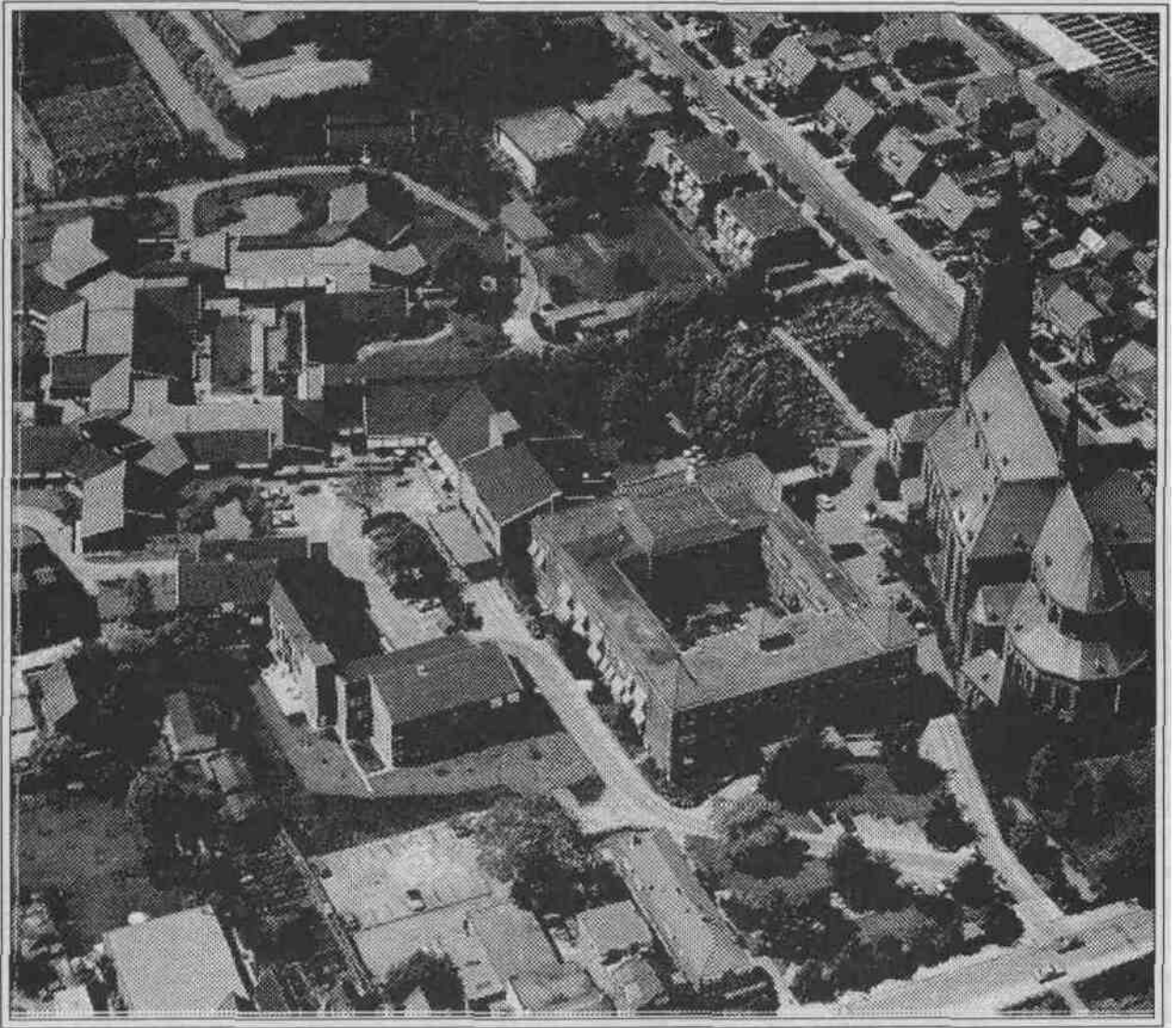
De zusters Franciscanessen leefden, zoals reeds verteld, volgens de 'Derder Regel' van St. Franciscus: bidden, een leven in een klooster en dienstbaarheid aan zwakken en hulpbehoevenden. Drs. P.J.J.M. van Wees schrijft hierover in zijn boekje "vijftig jaar Maria-Oord":

"Het liefdewerk, dat is hun ideaal. Zo was het vijftig jaar geleden. Bovendien, van een boekhouding is niet gebleken, althans, er bleef niets bewaard. Gevraagd daarnaar, kwam het antwoord dat zij de hele dag werkten en voor schrijven geen tijd hadden."

Natuurlijk kon 'Maria Oord' niet zonder geld. Iedere maand betaalden de bewoners hun 'kostgeld' dat door Moeder Overste persoonlijk werd opgehaald. De bewoners op zaal, daar betaalde het gemeente- of armenbestuur 50 cent per dag voor.

Ook kon men zich 'inkopen'. Als basisbedrag werd f 600,— per jaar berekend en sommigen betaalden een groot bedrag ineens. Zonder financiële verplichtingen kon men dan het hele verdere leven in het huis blijven wonen.

Bij overlijden vielen de aardse goederen aan de Congregatie. Mevrouw van Leeuwen-Wassenberg, die zichzelf ook had ingekocht en een 'Archiefboek' van de zusters der Vereeniging 'Alles voor Allen...'

Een luchtopname van de hedendaagse hoog- en laagbouw van Maria Oord

bijhield, vertelt hierover. "Op den 24ste Augustus 1938 werd opgenomen een zekere Mej. Gertruda van Heiligenberg uit Jutphaas. Deze juffrouw was zeer ziekelijk en het was te voorzien dat zij niet lang zou leven. Toch wenschte deze juffrouw zich in te kopen, alhoewel zij voorzag dat het van korten duur zou zijn, kocht zij zich tegen f 600,—

p. jaar voor de som van zesduizend vijfhonderd f 6500,— (in).

Het was den uitdrukkelijken wil van Mej. Heiligenberg dat na haar dood alles aan het gesticht zou blijven, geld, meubelen, kleeren enz. De juffrouw wilde als weldoenster van 'Maria Oord' alles aan het huis geven."

Geraadpleegde literatuur:

- Alphen, pater Quirinus van: Alles voor Allen, geschiedenis van de Congregatie der zusters Penitenten-recolleclinen van de Haagdijk te Breda (Roozendaal 1947).*
Archiefboek van de Zusters der Vereeniging 'Alles voor Allen,' waarvan het Moederhuis is gevestigd te Breda, Haagdijk 180. Betreffende het 'Maria Oord' te Vinkeveen. Het ontstaan, begin en voortgang.
Wees, drs. P.J.J.M. van: Vijftigjaar Maria-Oord 1937- 1987, Vinkeveen 1987.

Krijgsgeweld in Mijdrecht

door Fred de Wit

Mijdrecht heeft nooit de vaderlandse geschiedenisboeken gehaald als het om het oorlogsgeweld gaat. Iedereen kent het jaartal 1600 en men weet dan ook meteen te vertellen dat toen de slag bij Nieuwpoort plaats vond. Als men dan verder vraagt waar Nieuwpoort ligt, dan blijft men het antwoord meestal geheel schuldig. In de Tweede Wereldoorlog kreeg de slag om Arnhem grote bekendheid en de film hierover is over de hele wereld vertoond. Eigenlijk moeten we ons gelukkig prijzen dat er geen veldslagen in ons gebied hebben plaats gevonden. Alhoewel we daardoor ook geen helden hebben voortgebracht zoals Wellington en onze latere koning Willem II, wier namen altijd genoemd worden bij de roemruchte slag bij Watenoo in 1813 waarin Napoleon werd verslagen. Toch is het krijgsgeweld Mijdrecht niet helemaal voorbij gegaan, en omdat hierover in de geschiedenisboeken weinig is geschreven, is het misschien goed om na te gaan waarom Mijdrecht eigenlijk bij bijna altijd een vredig dorp is geweest.

De eerste ontginningen

In 1085 schonk bisschop Koenraad het veengebied van Mijdrecht aan het kapittel van Sint Jan met als bijkomstigheid dat het kapittel over Mijdrecht de gehele wereldlijke en kerkelijke rechtsmacht zou bezitten. De proost gedroeg zich hierdoor min of meer onafhankelijk van de bisschop wat in de loop van de tijd wel tot conflicten tussen beiden heeft geleid en de paus moest ingrijpen.

Ten zuiden van Amstelland en ten westen van Abcoude en Breukelen lagen de uitgestrekte bezittingen van de proosdij van Sint Jan. Mijdrecht vormde het hart van dit gebied, waarover de proost, verbonden aan de Sint Janskerk te Utrecht, de heerschappij voerde. Dit gebied was een immunititeit en hoorde eigenlijk noch bij Holland, noch bij het Sticht. Zelfs de Hollandse graaf Floris V kreeg op deze streek geen vat. Het was in de eerste periode zeer dun bevolkt. De ontginningen waren pas begonnen en economisch was het nog niet belangrijk. De proosten hoefden in de diverse oorlogen, die de graven van Holland voerden met de bisschoppen, niet in de Stichtse legers mee te vechten waardoor de Proosdijlanden in feite een neutraal stuk land waren, wat voor beide partijen aantrekkelijk was want van die kant had men geen invallen te verwachten. De situatie was evenwel zeer ingewikkeld want in militair, fiscaal en waterstaatkundig opzicht bleef het gebied van de

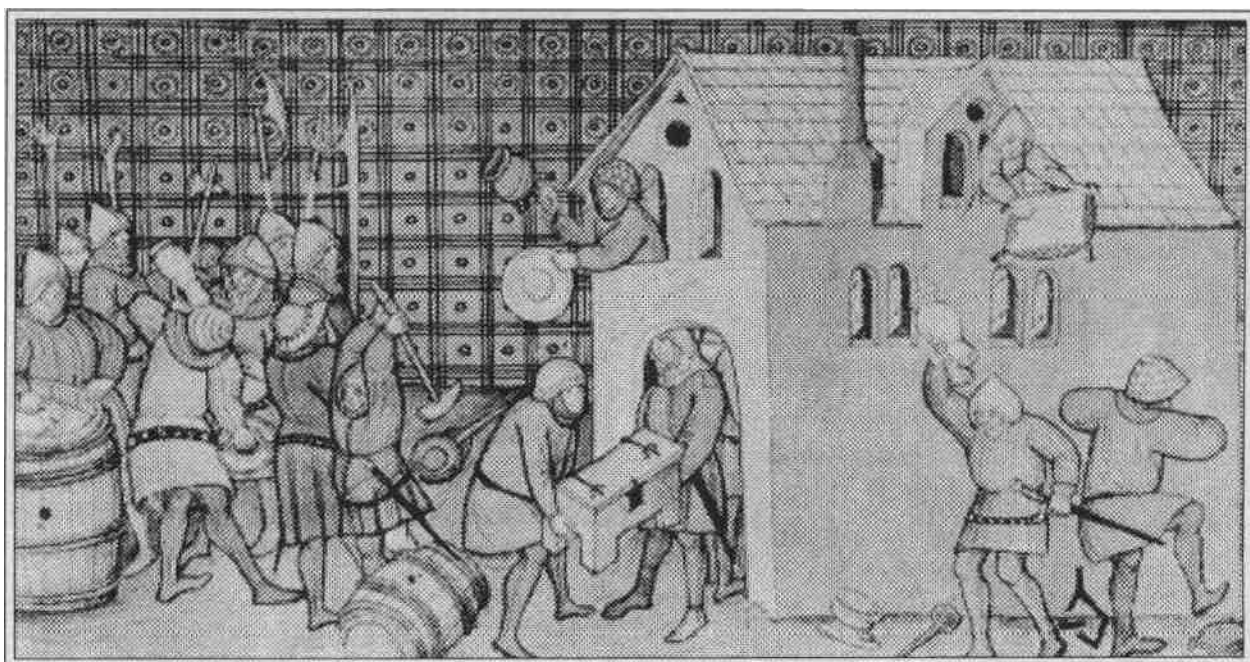
proost wel deel uitmaken van het Sticht. De 11e eeuw werd vanaf het begin gekenmerkt door de gespannen verhoudingen tussen de bisschoppen van het Sticht en de graven van Holland. De oorzaak hiervan moet gezocht worden in het feit dat de graven zich steeds onafhankelijker probeerden op te stellen van de Utrechtse bisschop, die eigenlijk onderhorig was aan de Duitse keizer. De graven van Holland ontworstelden zich steeds meer aan de macht van de bisschop en waren uit op gebiedsuitbreiding. In de grensvlakten veroverden zij grote gebieden waardoor zij het afwateringssysteem in de drassige gronden konden beheersen. De Stichtse landbouwers kwamen hierdoor in de problemen omdat hun land en huis regelmatig geteisterd werden door wateroverlast. Dit leidde tot de brand schatting van Mijdrecht in 1325.

De Loonse oorlog

Toch was de eerste oorlog waarin Mijdrecht werd genoemd geen oorlog die over een grensconflict ging. Het was een successieoorlog die werd gevoerd tussen 1203 en 1205 over de opvolging van de Hollandse graaf Dirk VII. Om die oorlog te begrijpen, die eigenlijk Het Sticht en de proost niets aanging, maar waarbij zij toch betrokken raakten, een korte toelichting. De oorlog had tot doel om de feitelijke machtsverhoudingen in het

graafschap Holland te veranderen. Bij het overlijden van Dirk VII ontstond in november 1203 een opvolgingsstrijd tussen zijn broer Willem en Dirks weduwe, gravin Aleid. Dirk had liever zijn broer als zijn opvolger gezien maar zijn vrouw Aleid dacht daar anders over en wilde het graafschap voor haar dochter Ada behouden om daardoor zelf een flinke vinger in de pap te kunnen houden. Zoals in de middeleeuwen gebruikelijk werd er onmiddellijk een oplossing gevonden door een huwelijk te arrangeren. De raadgever van de weduwe, Otto van Bentheim, ging op pad om een bruidegom voor Ada uit te zoeken en deze was gauw gevonden. Het werd Lodewijk van Loon. Lodewijk was

bij zitten en klopten eind 1203 bij de Utrechtse bisschop, Dirk van der Are, aan om hulp. De bisschop stond niet te trappelen om zich in het oorlogsgeweld te begeven maar toen de Kennemers uit het Hollandse Kennemerland het toen nog Stichtse Amstelland binnenvielen, raakte ook de bisschop bij het conflict betrokken. De Kennemers trokken al rovend naar Nieuwer Amstel en verder naar Weesp en Breukelen. Op 23 juni 1204 werd door Lodewijk van Loon, bisschop Dirk en diens broer Gerard van der Are vanuit Mijdrecht de tegenaanval ingezet. Hier stonden eveneens de troepen van Otto van Bentheim opgesteld maar hij werd verslagen en de troepen van het Stichtse leger

Plunderende troepen

Het laat zich raden, dat de soldij van de manschappen dikwijls ontoereikend was. Goed georganiseerde legers, zoals die omstreeks 1600 begonnen te ontstaan, waren er in de Middeleeuwen nog nauwelijks. Het bezette land moest zo de legerbendes maar al te vaak letterlijk onderhouden.

afkomstig uit Loon, een klein gebied rondom Hasselt en St. Truiden in het huidige België. Het vacante Hollandse graafschap lokte hem wel en dus was het huwelijk gauw gesloten. Willem legde zich hier echter niet bij neer en er ontstond een strijd over de opvolging die in de geschiedschrijving als de Loonse oorlog bekend staat. Door intriges en verraad van de eerder genoemde Otto van Bentheim, die nu weer de zijde van Willem gekozen had, verloren Lodewijk, Ada en Aleid het graafschap aan Willem. Ada werd zelfs gevangen genomen en naar Engeland gestuurd. Lodewijk en zijn schoonmoeder Aleid lieten het er echter niet

rukten zo snel op dat ze de volgende dag al, via Zwammerdam, Leiden bereikten. Toch keerde de krijgskansen weer en werd Willem uiteindelijk de winnaar in de Loonse oorlog. De 'veldslag' bij Mijdrecht op 23 juni 1204 tussen de troepen van de bisschop van Utrecht en de troepen van Otto van Bentheim heeft nooit met vette letters de geschiedenisboeken gehaald.

De troepenuitrusting

Tegenwoordig kunnen wij ons een beeld vormen hoe de moderne oorlog wordt gevoerd. Journaalbeelden en films laten ons bijna dagelijks

de oorlog op een zodanige wijze zien dat wij ons zonder enig risico te midden van het krijgsgeweld kunnen wanen. Van een oorlog in de middeleeuwen kunnen wij ons minder een voorstelling maken. Om een beeld te kunnen krijgen van het middeleeuwse krijgsgeweld moeten wij ons behelpen met de afbeeldingen en hetgeen de toenmalige geschiedschrijvers, zoals Melis Stoke, ons nagelaten hebben. Waar bestond het leger uit. Wel, allereerst uit ridders, leenmannen en schildknappen. Vervolgens uit mensen uit de hogere stand, die niet als ridders leefden maar verplicht waren de ridders gedurende 40 dagen kosteloos in het leger te dienen.

Ook de boeren moesten net als de mannen uit de hogere stand gedurende 40 dagen in het leger dienen en tenslotte bestond het leger ook nog uit de militie en schutterijen welke in de grotere steden aanwezig waren. Vooral de ridders, leenmannen,

Graaf Willem III neemt afscheid van zijn dochter Philippa, die koningin van Engeland wordt.

schildknappen en de leden van militie en schutterij waren goed geoefend. Er was dus een dienstplicht. In de loop van de 14e eeuw komen we huurlingen tegen en kon men zich doormiddel van een huurling afkopen. Men moest voor zijn eigen wapens en voedsel zorgen. Was men arm dan kreeg men de wapens van het gerecht en na afloop van het gevecht, of de 40 dagen dienstdienst, moesten deze

binnen twee weken weer worden ingeleverd. De ridder zat te paard, droeg een lang zwaard, lansen, helm, een maliënkolder en beenbeschermers. Tenslotte was hij nog voorzien van een schild. De infanterist droeg ook een kolder en helm maar was vaak ook blootshoofds. Een leren vechtjas moest voor de verdere bescherming zorgen. Bij de boogschutters was de uitrusting afhankelijk van hun inkomen. Bezat men tussen de 50 en 100 Hollandse ponden dan was de verplichte uitrusting beter dan van degene die minder dan 50 pond bezat.

De allerarmsten hadden niets ter bescherming en werden gebruikt voor het graven van sloten en loopgraven of het slechten van huizen. De zware slingerwapens met stenen werden alleen bij belegeringen van kastelen ingezet. Vuurwapens kwamen pas na 1346 in zwang nadat in Doornik voor het eerst een kanon met buskruit was afgevuurd.

De strafexpeditie van 1325

In 1325 vond vanuit Holland een strafexpeditie tegen Mijdrecht plaats. Oorzaak was de irritatie van de Hollandse graaf Willem III over de afwatering aan zijn grenzen met het Sticht. Deze keer hadden de Hollandse boeren last van de overstromingen omdat vanuit de kant van Utrecht dijkjes doorgestoken waren zodat het water naar Hollandse akkers en weiden wegvloede. Mijdrecht werd hierbij platgebrand en verwoest. Dit gebeurde onder het bewind van proost Jacob van Lichtenberg.

Of daarbij de Mijdrechtse kerk gespaard is gebleven, is niet bekend. Evenmin is het zeker of het Proostenhuis er toen al stond. Maar ongetwijfeld zullen de roversbenden er hevig huis gehouden hebben en zal de ontwikkeling van Mijdrecht hierdoor jaren zijn achteropgeraakt. Eigenlijk moet je je zelfs afvragen waarom de graaf van Holland het bij het platbranden heeft gelaten en Mijdrecht en omgeving niet direct heeft geannexeerd. Het is een politieke beschouwing achteraf en het is niet gebeurd maar gezien de toenmalige verhoudingen had het zeker tot de mogelijkheden behoord want Woerden en Amstelland waren al in 1317 bij Holland ingelijfd. Uiteindelijk is het ook gelukt. Alleen is de inlijving van Woerden, op vreedzame wijze bij de laatste gemeentelijke herindeling, op 1 januari 1989, weer ongedaan gemaakt en werd Woerden weer bij Utrecht gevoegd.

Willem III

Nogmaals, waarom heeft graaf Willem III van Holland het bij deze strafexpeditie gelaten? Het gebied van de huidige Ronde Venen behoorde aan de proost en deze had geen leger. Willem was een geweldige diplomaat en hij zal er wel zijn redenen voor gehad hebben. Om dat te doorgronden is het misschien goed iets van zijn ingewikkelde familiebanden te vermelden.

Willem III, die regeerde van 1304 tot 1337, was de zoon van Jan II van Avesnes en Philippine van Luxemburg en geboren ± 1286 in Valenciennes in het huidige Frankrijk. In Henegouwen had hij de grafelijke naam van Willem I, omdat hij daar de eerste graaf van die naam was. Hij werd opgevoed als een echte Henegouwer.

Alhoewel Henegouwen deel uitmaakte van het Duitse Rijk, waren de Avesnes echte Fransen die volledig opgenomen waren in het Franse sociale en culturele leven. Hij huwde op 23 mei 1305 te Longport met Johanna (Jeanne) van Valois, de dochter van graaf Charles van Valois, de broer van de toenmalige Franse koning.

Johanna's broer, Filips, werd in 1328 koning van Frankrijk (Filips VI), en dit leidde tot verwickelingen die zouden uitmonden in de Honderdjarige Oorlog met Engeland. Willem en Johanna kregen negen kinderen, waarvan hij er verschillende op een zeer verstandige wijze wist uit te huwelijken.

Zo trouwde zijn dochter Margaretha in 1324 op dertienjarige leeftijd met Lodewijk de Beier uit het geslacht Wittelsbach, welke in 1328 keizer werd van het Duitse Rijk. Lodewijk, weduwnaar en vader van vijf kinderen zou bij Margaretha nog tien kinderen verwekken. Achteraf vraag je je af hoe dat allemaal mogelijk was want de heren vertoefden in die tijd meer op het slagveld dan in het echtelijk bed.

Overigens was Willems grootvader, graaf Hendrik van Luxemburg tot zijn overlijden in 1313 eveneens keizer van het Duitse Rijk geweest. Acht dagen na de keizerskroning van schoonzoon Lodewijk huwde dochter Philippa met de Engelse koning Edward I en op 29 mei 1328 werd Willems zwager Filips in Reims tot koning van Frankrijk gekroond. En nog komt aan de familierelatie geen eind want de bisschop van Utrecht, Gwijde van Avesnes, was een broer van Willems vader Jan II en Willems vrouw, Johanna, zou ook nog hertogin van Brabant

worden. Met dit al was Willem III dus een zeer machtig man. Hij was de zwager van de koning van Frankrijk en de schoonvader van de Duitse keizer en de Engelse koning.

Bisschop Gwijde van Avesnes, die de bisschoppelijke stoel bezette vanaf 1301, stierf in 1317 na een kortstondige ziekte en Willem maakte hiervan gebruik door Woerden en Amstelland bij Holland in te lijven. Gwijde was Willem altijd zeer toegedaan en behulpzaam geweest en al naar gelang het hem uitkwam werd de bisschopsmijter voor de krijgshelm verwisseld om Willem ten dienste te zijn. De opvolger van Gwijde, Frederik van Sierck, was geen krachtig figuur en dus kon Willem ffl zijn gang gaan.

Het gehele bisdom Utrecht werd de komende twintig jaar door hem gedomineerd. Hij bepaalde zelf wie in 1322, bij de volgende vacature, de bisschop zou opvolgen, namelijk bisschop Jan van Diest (1322-1340).

Is dat soms de reden geweest waarom de Proosdijlanden nooit door hem zijn geannexeerd? Willem was zo machtig dat wat hij wilde moest gebeuren en wie zich daar niet aan hield, kreeg een afstraffing. Zoals de inwoners van Mijdrecht in 1325 tot hun schade moesten ondervinden.

Overigens werd een eeuw later, in 1423, een achterkleinzoon van Willem, Diderik van Cronenburgh, kastelein van het Proostenhuis. Deze was echter de afstammeling van een bastaard van Willem. Zodat we moeten vaststellen dat de macht van de Hollands graaf ver over het grafheerriekte en dat niet alleen via zijn echte kinderen, maar ook via zijn bastaard.

Rebellen in het Proostenhuis

In 1527 werd Mijdrecht bezocht door een troep rebellen, die het Proostenhuis gedeeltelijk verwoestte.

Het pand viel onverdedigd in handen van het gespuis omdat de kastelein Gijsbert van der Aa het pand had verlaten zonder het aan zijn opvolger over te geven. Proost Johan van Inghenwinckel eiste een schadevergoeding van zijn kastelein wegens nalatigheid.

Het proces staat uitvoerig beschreven in een sententie van het hof van Utrecht in 1532. Als we het proces met de bril van deze tijd lezen, dan moeten we vaststellen, dat het Proostenhuis gewoonweg is gekraakt.

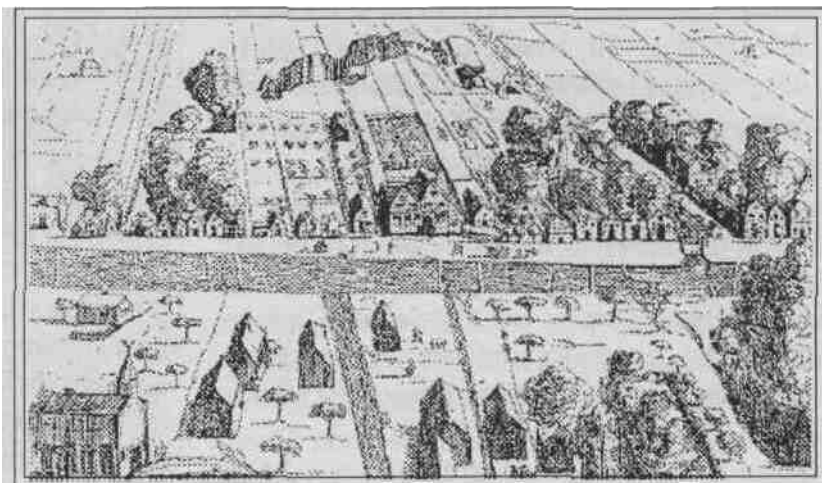
Adriaan van Duivenvoorde

In 1572, de Tachtigjarige oorlog is dan vier jaar aan de gang, trok een troep van vijfhonderd man onder bevel van Adriaan van Duivenvoorde door Mijdrecht en plunderde het Proostenhuis dat hierna afbrandde. Mijdrecht lag niet in het frontgebied en ook niet in de directe omgeving van grote steden, zodat het beleg van Haarlem en Leiden door de Spanjaarden en de terreur van Alva hier eigenlijk niet opgemerkt werden. Anders was dit in 1672, dat in onze vaderlandse geschiedenis is aangeduid als het Rampjaar. Frankrijk, Engeland en de bisschoppen van Munster en Keulen verklaarden de Republiek de oorlog. De oorlogsverklaring van de Franse Zonnekoning werd gevolgd door een snelle opmars van de Franse troepen en op 23 juni moest de stad Utrecht zich al overgeven. Gelukkig kon door het onder water zetten van grote delen van de polders in het grensgebied van Holland en Utrecht de opmars van de Fransen worden gestuit. Ook een groot deel van de Rondeveense polders kwam onder water te staan maar daardoor werd deze streek wel frontgebied en strijdtonel. Waveren, Waverveen, Botsholen Ruige Wilnis hebben dat in november 1672 op een gruwelijke wijze ervaren. De huizen werden geplunderd en platgebrand en tussen de 35 en 40 mensen werden gedood.

Uit de Rooms-Katholieke schuurkerk te Ruige Wilnis werden een aantal kostbare zilveren voorwerpen onvreemd.

Degenen die de ramp hadden overleefd, vluchtten zo vlug mogelijk naar de plaatsen waar de Staatse troepen lagen. Omdat Mijdrecht in het Sticht was gelegen dat zich aan de Fransen had overgegeven waren hier zogenaamde sauvegardes gelegerd. Dit

waren Franse troepen die hier waren gestationeerd om de orde te handhaven tegen de doortrekkende Franse troepen. Door het betalen van een afkoopsom verschaften zij, door hun aanwezigheid, zekerheid en bescherming aan de bevolking tegen plundering door de doortrekkende troepen van de Zonnekoning. In de Amstelhoek en Menno-nietenbuurt lagen de Fransen en de soldaten van de stadhouder tegenover elkaar. De brug naar Uithoorn werd afgebroken zodat de Fransen niet verder konden oprukken. Tot groot krijgsgeweld is het echter niet gekomen. De krijgskansen keerden en na verloop van tijd bliezen de Fransen de aftocht. Tijdens de stichting van de Bataafse Republiek in 1795 is het in Mijdrecht ook nog wel even onrustig geweest maar vreemde troepen hebben hier niet huisgehouden. Zelfs niet in de periode dat ons land bij Frankrijk was ingelijfd.

Afbeelding van de brand bij Waverveen in 1672 door J. Sorious

Tot 10 mei 1940 bleef het rustig in Mijdrecht totdat de Duitsers ons land binnenvielen. Duitse soldaten werden op diverse plaatsen in Mijdrecht gelegerd maar tot oorlogshandelingen is het hier nooit gekomen. Wel tot verzet tegen de bezetter die daarop wraak nam tegen de burgerbevolking. Dat deed graaf Willem III zeshonderd jaar daarvoor ook al. Wat dat betreft is er helaas niets veranderd.

Geraadpleegde literatuur:

Ronald P. de Graaf, *oorlog om Holland 1000-1375*.

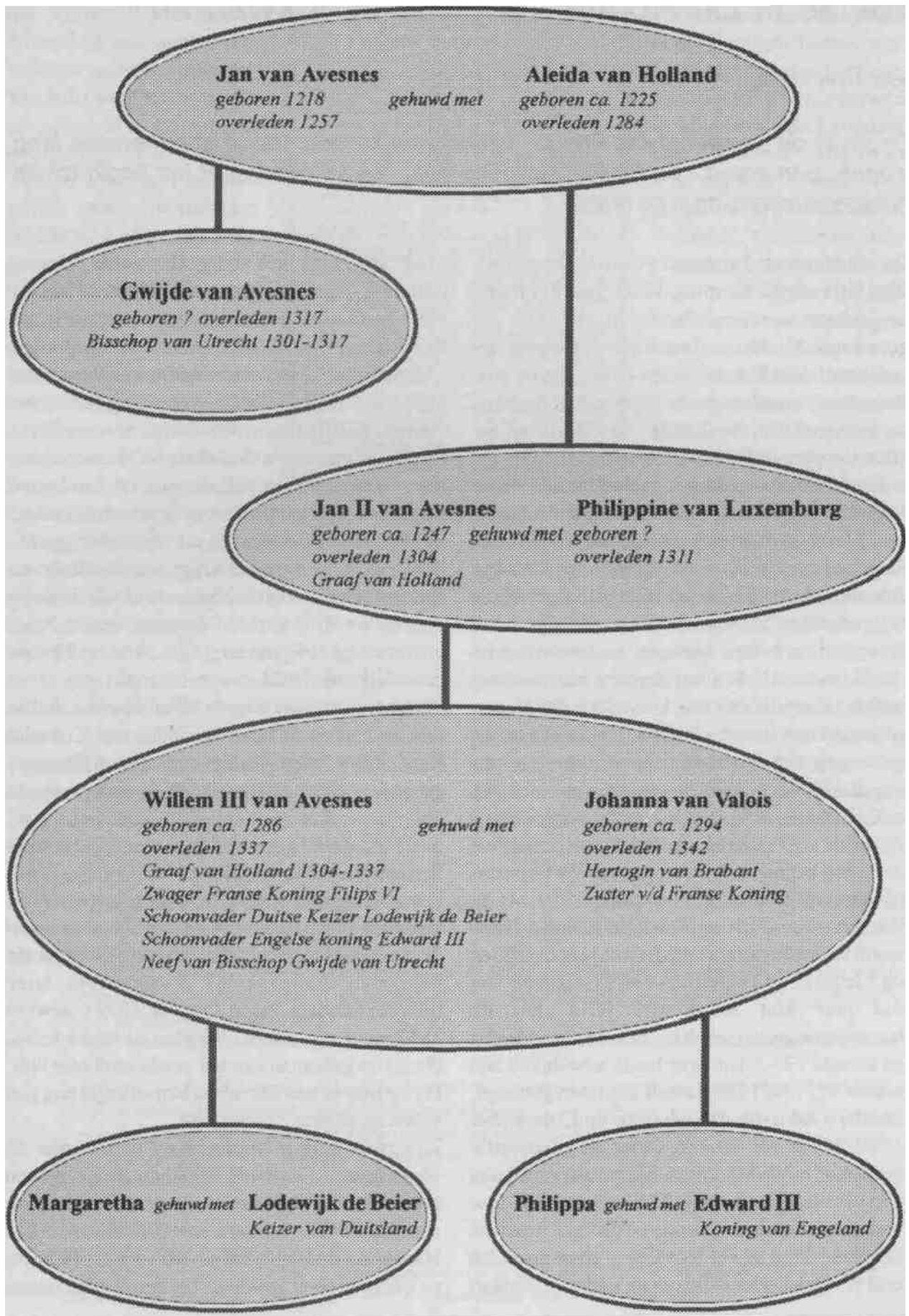
D.E.H. de Boer, *Graven van Holland*.

A. Bloed, *Waverveen door de eeuwen heen*.

Frits Doeleman, *de heerschappij van de proost van St. Jan in de middeleeuwen*.

E.A.G. van den Bent en C.M.P.F. van den Broek, *Mijdrecht meer dan veen alleen*.

In deze stamboom zijn alleen de in dit artikel genoemde personen aangegeven

Janmaat,

hoe ze in De Ronde Venen terecht kwamen ⁽¹⁾

door Hein Röling

Er zijn in de gemeente De Ronde Venen veel families die er al generaties lang wonen. Eén ervan, de familie Janmaat, gaan we volgen vanaf het begin tot de huidige verspreiding in de regio.

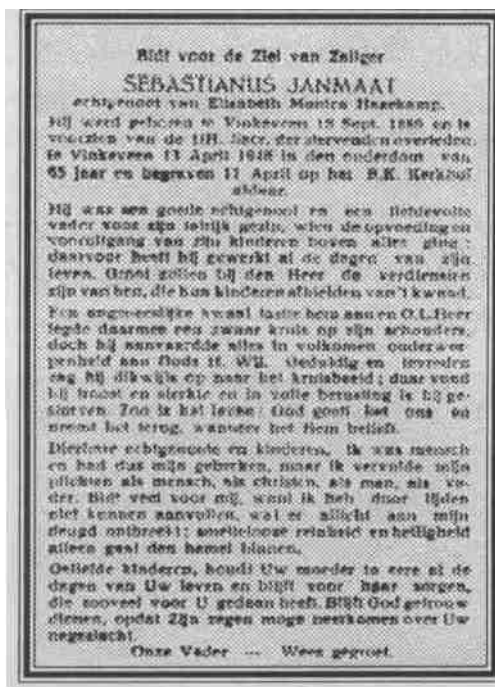
De allereerste Janmaat vond ik in Zuid-Waddinxveen, waar in 1622 Jan Janmaat aangeslagen wordt voor het hoofdgeld'. Met vijf genoemde kinderen staat hij in de kohieren genoteerd. Eén hiervan, Arien Jansz, trouwt met Reijmken Cornelisdochter. Hij wordt vermeld in de kohieren van de 200ste, de 500ste en de 1000ste penning² van Bloemendaal.³ Op de hofstede van Arien Jansz Janmaat: Arien Jansz Janmaat x Reijmken Comelisd. echteluiden Jacob, Jan, Marritgen, Ariess): De laatste trouwt met Geerden Daemen, die na de geboorte van zijn zoon Adrianus, die op 22 januari 1684 gedoopt⁴ wordt te Randenburg⁵ is overleden, waarschijnlijk in het kraambed. Immers alweer een jaar later wordt er op 28 januari 1685 in Randenburg een tweeling gedoopt Comelis en Anna. De vader is dan alweer getrouwd met Jannetje Jans Klomp. Er zijn uit dit gezin nog vier kinderen bekend, die voor een nageslacht zorgden. De genoemde Aart uit 1684 en Comelis uit 1685 gaan we verder volgen, want zij zijn de voorvaderen van de Janmaten zoals we ze nu nog kennen in onze omgeving. We beginnen bij Aart. Hij trouwt op 11 oktober 1716 met de Waddinxveense Leuntje Jans Schelleman (later wordt zij Snelleman genoemd) en na haar overlijden op 1 februari 1725 hertrouwt hij 13 augustus van dat jaar met Aerjaentje Kris. Bij de huwelijksaangaving wordt hij vermeld in de 4de klas en betaald f3,-.⁶ Uit deze beide huwelijken zijn tussen 1717 en 1737 twaalf kinderen gedoopt. Daarbij is Adrianus, die gedoopt is op 13 december 1720. Hij is net als zijn vader en grootvader bouwman in Waddinxveen. Hij trouwt op 20 juni 1751 te Waddinxveen met Dirkje Dorst. Uit deze verbintenis worden tien kinderen geboren, waarvan het eerste kind bij het huwelijk al twee maanden oud is. Daaronder is Bastiaan, gedoopt 9 maart

1767. Hij en het hele voorgeslacht was Rooms-Katholiek, maar Bastiaan zelf treedt op 29 januari 1791 te Gouda in het huwelijk met de in de Protestantse Amstelkerk te Amsterdam gedoopte Neeltje Braaf (soms wordt ze Cornelia de Brave genoemd). In de huwelijksvermelding leest men: "vermits de Bruidegom den Roomsche en de Bruid den Gereformeerden Godsdienst is toegedaan, zo moeten de geboden volgens placaat van hunne Edele Grootmogende Heeren Staten van Holland en West-Friesland van zes tot zes weken gaan". Bastiaan is timmerman, krijgt acht kinderen en vertrekt rond 1810 naar Nieuwveen⁷. Uit dit gezin volgen we drie zonen. Nummer één is Arie. Geboren op 24 januari 1792. Arie is bij zijn huwelijk in 1825 boerenknecht en later veehouder, trouwt met de Nieuwkoopse Aaltje Zuidervaart en na haar overlijden met Cornelia Knijfuit Breukelen. Via zijn oudste zoon Bastiaan, geboren in 1826, die met de Vinkeveense Anna de Lange trouwt en veehouder is te Vinkeveen, is hij de voorvader van de vele Vinkeveense Janmaten. Ik noem hier Adrianus, gehuwd met Cornelia Goes. Petrus Johannes met Anna Bosman en hun zeventien kinderen. Sebastianus en Elizabeth Hazekamp en de zeventien kinderen. Gijs, gehuwd met Wynanda Kooyman. Aanvankelijk landbouwers, later (koude) tuinders. Zoon Arie van 1829 trouwt in 1857 met Anna van der Weijden uit Nieuwkoop, die bij de geboorte van het zesde kind overlijdt. Hij hertrouwt met Theodora Brij en krijgt nog tien kinderen, allen te Zevenhoven.

Zijn zoon Arie is koopman en trouwt met de Vinkeveense Elisabeth Klinkhamer. Ze wonen afwisselend in Uithoorn en De Amstelhoek. Hier zijn acht kinderen, waaronder Dirk die met Alida Hagenaaers trouwt en die als arbeider in Mijdrecht en Uithoorn heeft gewoond, het laatste in de Schans

naast de Kerk. Zoon Hendrik van 16 augustus 1832 trouwt met Clara Maria van de Mollenberg. Hij boert eerst in Aalsmeer en daarna in Uithoorn op het 'Huis te Lucht' aan de Amstel. Later weer vertrokken naar Nieuwveen. Van hun twaalf kinderen zijn er velen die koopman, melkslijter of kruidenier werden, waarvan verschillende naar Amsterdam trokken. Zoon Gijsbert, geboren 30 augustus 1834, trouwt in Nieuwkoop met Anna Nieuwendijk. Die bezat een boerderij aan de Grecht nabij de Woerdense Verlaat in wat toen nog de gemeente Achtienhoven was. Met hem komen we bij de Nieuwkoopse tak. Van de elf kinderen zijn er maar twee die de naam verder uitdragen. Adrianus van 26 juni 1862 trouwt in 1894 met de Nieuwkoopse Johanna Veenman. Bij de geboorte van haar zesde kind op 7 september 1900 is ze in het kraambed overleden. Drie kinderen waren haar al voorgegaan en de oudste zou het jaar daarop volgen. Hun zoon Johannes trouwt met Johanna Markman en vertrekt naar Ter Aar. De tweede zoon van Gijsbert is Johannes, geboren 1870. Hij boert eerst een paar jaar in Gouda en daarna in Nes en Zwaluwenbuurt. Hij trouwt in 1899 met de Nieuwkoopse Adriana Breewel. Hun zes kinderen waren al heel jong wees. De twee

oudste meisjes gingen in 1916 dienen en de vier jongsten naar een weeshuis. Hierbij was ook Henk, die later verzekeringsagent was in Gouda en die de vader is van Hans, die bekend is als Centrum Democraat. Nummer twee was Bastiaan, geboren 1797. Hij trouwde in Mijdrecht met Catharina van Gorkum. Hij was schuitjager en woonde in de Kromme Mijdrecht. Zijn vrouw is Nederlands-Hervormd en ook zijn kinderen worden Nederlands-Hervormd gedoopt. Hierbij ook weer een Bastiaan, die in 1859 naar Amsterdam vertrekt. Nummer drie is de in Gouda in 1803 geboren Coenraad. Die is timmerman/molenbouwer in Nieuwveen.

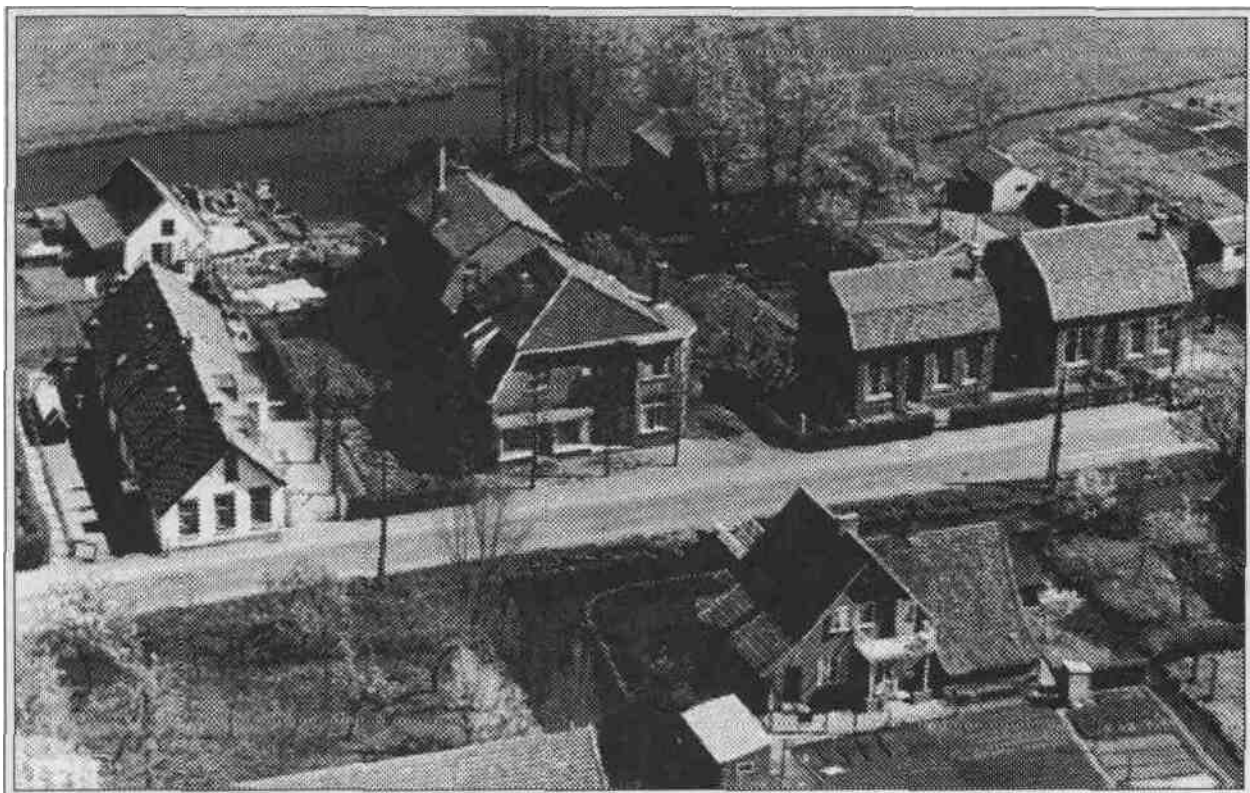
Hij trouwt met Neeltje Oudshoorn, die ook Nederlands Hervormd is en het ook blijft. Hun kinderen worden Katholiek gedoopt. Eén van zijn negen kinderen is Hendrik, geboren 1827. Hij is ook timmerman en trouwt met Agatha Doodeman. Zijn eerste kinderen worden op verschillende plaatsen geboren, later vestigt hij zich weer in Nieuwveen, waar hij in 1912 overlijdt. Timmerman, slager (vleeschhouwer), winkelier, zijn de aanvankelijke beroepen van zijn vele kinderen en kleinkinderen, die zich onder andere ook vestigen in Nieuwkoop en Amsterdam. In de volgende Proostkoerier gaan we verder met Comelis van 1685.

1. *Het hoofdgeld was een directe belasting voor de mensen in de welvaartsklasse. Ze werden in de kohieren vermeld met kinderen beneden de 4 jaar (onbelast), 4 tot 12 jaar (half tarief) en boven de 12 jaar (vol tarief). Ook inwonend personeel werd meegeteld.*
2. *De 200ste, 500ste en 1000ste penning waren tijdelijke belastingen, die geheven werden om de kosten van de oorlogsvoering te betalen. Het waren vermogensbelastingen. De 200ste penning was een 0,5 % heffing op het vermogen boven de f 2.000,-.*
3. *Bloemendaal was geen zelfstandige gemeente, maar een polder die hoorde deels bij Waddinxveen en deels bij Gouda.*
4. *Vanaf 1811 zijn de geboortedata bekend uit de geboorte registers. Voor die tijd waren het alleen de doopdata, die in de verschillende doopregisters werden ingeschreven.*
5. *Randenburg was in die tijd de katholieke statie en lag tussen Boskoop en Reeuwijk-Dorp.*
6. *De 1e klas was f 30,- inkomen 800 en hoger f 12.000,- en hoger bezit*
De 2e klas was f 15,- inkomen 400 - 800 f 6.000,- tot f 12.000,-
De 3e klas was f 6,- inkomen 200-400 f 2.000,- tot f 6.000,-
De 4e klas was f 3,- inkomen 0 - 200 f 0,- tot f 2.000,-
Daaronder onvermogen en Pro Deo.
7. *Rond Nieuwveen - Zevenhoven - Mijdrecht worden vanaf 1800 vele tientallen molens gebouwd en na de drooglegging honderden boerderijen. Voor een timmerman was er dus volop werk.*

Bozenhoven-Mijdrecht

door A.L. Th. Verhaar

Dit verhaal geeft een overzicht van een aantal huizen die in het midden van de 20e eeuw aan Bozenhoven (richting Driehuis) stonden en waarvan een deel in de afgelopen veertig jaar is afgebroken. De huizen die zijn overgebleven kunnen een grootvader helpen om aan zijn kleinkind uit te leggen hoe de situatie vroeger is geweest. Verder een kijk op een aantal werkzaamheden van de metselaarsfamilie Van Scheppingen in de eerste helft van deze eeuw.

In het witte huis -links op de foto- woonden de gebroeders Willem en Teun van Scheppingen, metselaar-aannemers. Voorin woonde het gezin van Teun en achterin dat van zijn broer. De achterste bewoners van het witte huis keken uit op het ernaast gelegen woonhuis met winkel van Verheggen met daarachter de bakkerij die door hen in 1931 nog is gemetseld. Nu is daar het kantoor van notaris/belastingadviseur Hendriks. In de regel was daar het huis gesierd met daarop kruiselings geplaatste schieters. Die zullen bij de schuin tegenover wonende schilder Doesburg zijn gebracht voor een opknapbeurt. Een schieter is een houten voorwerp die in de bakkerij wordt gebruikt om de blikken met deeg in de oven te plaatsen en deze na het bakproces weer uit te halen.

*Een kijk op Bozenhoven vanuit de lucht in 1952.
(foto uit de collectie van Els Hendrikse-Van Scheppingen. Aalsmeer)*

Tegenover de bakkerij was in 1951 het pand klaar gekomen van de volgende generatie Van Scheppingen met een timmerbedrijf. Dit pand was neergezet op de plaats van de helft van een dubbel woonhuis waarvan de andere helft nog is te zien op de foto rechts onder. De foto is genomen in het voorjaar, wat te zien is aan de bloeiende bomen en struiken op de voorgrond en aan de netjes verzorgde zaai- en pootbedjes in de tuin rechts onder. In de woning rechts boven, met zijn timmerwerkplaats erachter, woonde Heeman. Naast de bouw van zijn eigen huis bouwde hij in diezelfde tijd links ernaast nog een huis om te kunnen

verhuren. Het witte huis, gebouwd vóór 1850, was vroeger een boerderij geweest. Het achterste deel van het gebouw was de schuur en dat had vroeger een vlooiendak: dit is een dak met riet direct onder de pannen. Dit was zo totdat in 1932 het riet vlam vatte door vonken uit de schoorsteen van de links ernaast gelegen wasserij. De brandweer kon de brand beperkt houden tot de schuur en een deel van het achterste woonhuis en waterschade aan het voorste woonhuis. Na de brand moest de schoorsteen worden aangepast en is het riet vervangen door hout. Op de plaats van de wasserij

Willem van Scheppingen met zijn vrouw Johanna Kroone in het buurtschap De Hoefwonen. In hun huwelijk werden meerdere kinderen geboren waaronder de zoons Johannes en Theodorus. Zoon Johannes (Jan) (*1847) was een paar jaar Pauselijk Zoaaf; hij diende in het leger van de Paus. Na zijn terugkeer trouwde hij met Adriana Verhaar en begon in De Hoef een bedrijf als aannemer van metselwerken. Later werkte hij met zijn drie zoons, Willem (*1879), Jan (*1887) en Gert (*1888) die ook metselaar waren geworden. Zo hebben inmiddels al vier generaties werk uitgevoerd tot in

was vóór die tijd een kaasfabriek van Van Goes gevestigd. Dit bedrijf fabriceerde kaas in blik. In het midden van de jaren dertig werd de wasserij opgevolgd door de firma Gebroeders Koek, Sloopwerken-Metaalhandel.

Het complex woningen bestond uit een blok van zes huizen en een tweede blok van vijf huizen. Elk huis had één raam in de voorgevel dat uitzicht bood vanuit de enige woonkamer. Aan de achterkant van het huis was de toegang, een keukentje en nog twee bedsteden. De huizen zijn gebouwd in de vorige eeuw en afgebroken in 1953, om plaats te maken voor het U-vormige complex woningen van het Dr. Schaepman-plantsoen. In 1832 komt

'De elfhuizen', in 1940, jarenlang een begrip geweest. V.l.r.: Lies, Trees, Thea en Bep de Koning poserend vóór hun huis. (Foto uit collectie van Lies de Jong-De Koning, Uithoorn)

de wijde omgeving. Een uitvoeriger overzicht hierover verscheen in De Proostkoerier, 3e jaargang (1987), nummer 2. Het ging daar over een artikel in de Mijdrechtse Courant van 11 juni 1985 -in het kader van de feestelijkheden van 900 jaar Mijdrecht- over de familie Van Scheppingen: Telgen uit een oud geslacht, door Gerard van Scheppingen, Naarden.

De zoon Theodorus (Dirk) (*1848) begon als metselaar-aannemer in het dorp van Mijdrecht. Hij trouwde met Elisabeth Spilkers en zij gingen

wonen in het witte huis genoemd bij foto nr. 1. In hun huwelijk zijn twee dochters en twee zoons geboren. De zoons waren de eerder genoemden Willem(*1876) en Antonius (Teun)(*1881). Men moest toen nog lopen naar het werk en zo liep zoon Teun met zijn vader in 1895 vanuit Mijdrecht naar en vanaf het bouwwerk van de Langeraarse kerk. De komst van de fiets met luchtbanden was voor hen heel iets nieuws en een vraag hoe de lucht daar nou in kon blijven. De twee zoons werden ook metselaar en omdat Teun linkshandig was kon hij aan het ene eind van een muur beginnen en zijn broer aan het andere eind. Zo werkte zij op deze manier goed samen en verdiende Teun in de jaren dertig één cent per uur meer. Omstreeks 1910 hebben de beide broers met hun neven uit De Hoef gemetseld aan een groot aantal spoorhuizen, zoals stations en overweghuizen, vanaf Nieuwersluis tot aan het station Amsterdam Haarlemmermeer. Ongeveer in 1915 namen de twee broers het metselaarsbedrijf van hun vader over. In die tijd werden de zelfstandig werkende handwerkslieden, Meester, genoemd. Zo noemden zich ook de gebroeders Van Scheppingen zoals blijkt uit bijgaand visitekaartje. In die tijd werden de bestanddelen voor beton nog met de schop bewerkt tot een homogeen mengsel en met de kruiwagen op zijn plaats gebracht. Alle stenen werden nog door de opperman op de schouder genomen en soms nog metershoog gedragen, evenals de kalkmouw met metselspecie. Dat ging dan via een ladder waarvan de sporten dichter op elkaar zaten dan die van bijvoorbeeld een

glazenwasser Een kalkmouw is zoiets als een smal houten kistje zonder deksel, dat aan één smalle kant open is. Later was het een metalen kistje. Aan de bodem was een handvat gemonteerd waarmee het 'kistje' met metselspecie, en vroeger de kalkhoudende specie, op de schouder genomen in evenwicht kon worden gehouden.

Zo is dan die familie Van Scheppingen en andere bouwers in meer dan een eeuw bezig geweest aan 'monumenten' langs de weg. Op de bouwplaats wordt dan - aangegeven door het bouwplan van de architect - o.a. gesproken over een *klesoor* ' en een *rollaag*². Het woordenboek zegt over deze begrippen het volgende: ' is het sluitstuk van een metsellaag,² is een in het verband gewerkte laag van op hun kant of kop gemetselde stenen boven

ramen, onder kozijnen of ter afdekking van een muur.

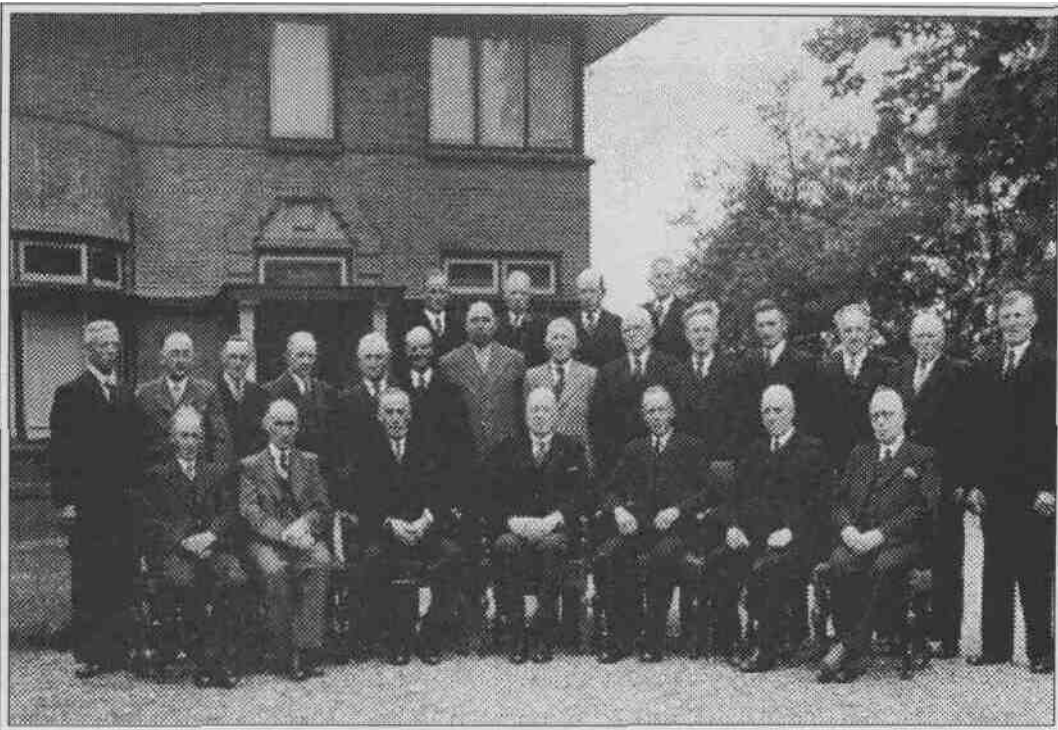
Het is mogelijk dat we nu een andere kijk krijgen op het uiterlijk van een gebouw.

geraadpleegde bronnen:

*Archief Gemeente De Ronde Venen
Mijdrechtse Courant, 11 juni 1985*

Dat zijn ze nou!

In de Proostkoerier van december jl. werd opgemerkt dat de mensen op de foto, die in het juninummer was gepubliceerd bij het artikel over burgemeester Mühlradt, nooit allemaal raadsleden en ambtenaren kunnen zijn van de toenmalige gemeente Vmkeveen en Waverveen. Dat klopt, er zijn ook enkele personen bij die geen directe binding met de gemeente hebben. Wanneer de foto is gemaakt en bij welke gelegenheid is niet bekend. Waarschijnlijk is dit in de zomer van 1945 geweest. Van de elf leden tellende gemeenteraad, die in opdracht van rijkscommissaris Seyss-Inquart 'de werkzaamheden met ingang van 1 september 1941 hebben moeten laten rusten', zijn er tien aanwezig, J. Beuker ontbreekt. Negen personen zijn in dienst van de gemeente, als de politie-agent Koeman wordt meegerekend en de overige zes zijn vermoedelijk goede bekenden van de burgemeester.

Dat de foto in de zomer van 1945 is gemaakt ligt meer voor de hand dan in het voorjaar van 1946 toen Mühlradt eervol ontslag werd verleend. Want op 8 november 1945 kwam de nieuwe (nood)raad bijeen en daarvan maakten alleen Aarsman, Borst en Kolenberg deel uit. Het zou kunnen zijn dat Mühlradt voor zijn definitieve vertrek afscheid heeft willen nemen van de raad die hij als burgemeester

tot 28 augustus 1941 heeft voorgezeten, van zijn naaste medewerkers en van enkele goede bekenden. Hier volgen de namen van links naar rechts:

Achterste rij:

Teun Kolenberg, raadslid; Jan Driehuis, raadslid, Th. Nieuwendijk, raadslid; Gassenaar, gemeente-architect;

Middelste rij:

Jan Hoogendoorn, ambtenaar op het gemeentehuis; A. Bles, idem; Jo Honkoop; Evert Kooyman; Piet de Graaf, raadslid; Willem Borst, raadslid; Manus Albers; de gemeente-opzichter (naam niet bekend); Piet Oussoren, raadslid; Lancaster, hoofd OLS Waverveen; P. Koeman, hoofd van de politie; Jan Honkoop, ambtenaar op het gemeentehuis; H. Samsom, raadslid; Gert van Zwieten, gemeentewerker en dorps-omroeper.

Voorste rij:

Manus van Vliet; Hannes Ekel, gemeente-secretaris; Klaas Verrips, wethouder; Burgemeester Mühlradt; Klaas Aarsman, wethouder; Van Diemen; dokter Pierrot.

Adriaan Turkenburg

Turfmuur

door AM. van Leeuwen

De vroegere woning Oudhuizerweg 45-47 in Wilnis, het zogenaamde 'scheve huis', heeft bij de sloop enige geheimen prijsgegeven. Deze geheimen, niet indrukwekkend, zijn toch de moeite waard. Onder de beganegrondvloer is een stukje vloerplank teruggevonden met daarop in potlood vermeld de namen¹ van de bouwlieden en het bouwjaar 1874-1875.

Een mooi voorbeeld hoe bouwers en ambachtslieden tijdens de werkzaamheden hun naam en jaartal op aan het oog onttrokken plaatsen schreven, die later weer door verbouwers of slopers ontdekt worden. Een soort illegale eerste steenleggers of moet het liggers zijn? In Wilnis weten we dat niet zo goed. Deze manier van vermelding van het ontstaan van een gebouw heeft natuurlijk diverse variaties. Mij bekend is dat de woningen B .Padmosweg 80 en 82 en Herenweg 89 in Wilnis in de spouwmuur een flesje hebben, waarin notities over het bouwjaar, de bouwers, maar ook van de toen geldende melk- en kaasprijzen. Het andere geheim, welke ook bij de sloop werd ontmaskerd, was een TURFMUUR. Een scheidingswand binnenshuis tussen hal en

Een krantebericht:

Een mooie vonst

Dezer dagen werd het rieten dak van de boerderij, bewoond door de veehouder C. Driehuyzen aan de Amstelkade 60 geheel gesloopt om van een nieuwe rietlaag te worden voorzien. Door rietdekker G. van Leeuwen Czn. werd bij het slopen een fles in het riet gevonden, waarin een briefje was ingesloten en waaruit later bleek, dat deze fles met het bouwen van de boerderij hierin was geplaatst. De inhoud luidde als volgt:

*Evert Scherpenzeel en Gerrit Koren, metselaars,
te Kockengen geboren.*

*Dekker Groenendijk en Maarten Goudriaan,
Timmerman te Mijdrecht en voortaan:*

Boter en kaas is nu duur

En 't daggeld 13 cent per uur

Wilnis, 31 mei 1874

woonkamer. Deze wand was gemaakt van houtenregelwerk, vakwerkbouw, metalsopvulling van de vakken metselwerk, maar dan niet van baksteen. In plaats van dit gebruikelijke bouw materiaal was harde baggerturf in kalkspecie vermeteld gebruikt. De wand aan beide zijden gestukadoord, geschilderd en later daaroverheen weer van behang voorzien.

Een fragment is in het Veenmuseum te zien. Het is een hele typische toepassing van turf, wat normaal als brandstof gold en voor de bouw als vlakturf in funderingen werd toegepast. De vraag kan gesteld worden wat de reden is geweest om deze muur van turven te metselen. Concreet antwoord is er niet te geven; een reden zou kunnen zijn het hier ter plaatse goedkopere materiaal dan baksteen. Maar meer aannemelijk is een gewichtsbesparing in verband met de zwakke ondergrond. De woning was ook niet beheid.

Veel heeft deze gewichtsbesparing niet geholpen, want het huis was behoorlijk uit 't lood gezakt; had bijna het loodje gelegd. De oostelijke topgevel van 7 meter hoog stond 1.12 m naar binnen uit het lood. Het toepassen van turf voor metselwerk is zo primitief, dat het valt te vergelijken met ADOBE voorkomend in Peru, Mexico en de zuidelijke staten van de VS.

Daar zijn nu nog bouwsels te vinden, die van gedroogde modder met riet versterkt hun buitenwanden hebben. Dit wordt daar adobe genoemd.

Soortgelijke fabricage is de gedroogde tichelsteen met stro versterkt. Dit komt duidelijk voor in het Oude Testament, waarin het volk Israël voor de woestijnreis verdrukt wordt door de farao van Egypte. Die verdrinking bestond uit het moeten maken van tichelstenen voor de bouw van de schatsteden Pitom en Raamses (Bijbel-Exodus 5). De overeenkomst van turf, adobe en tichelsteen is

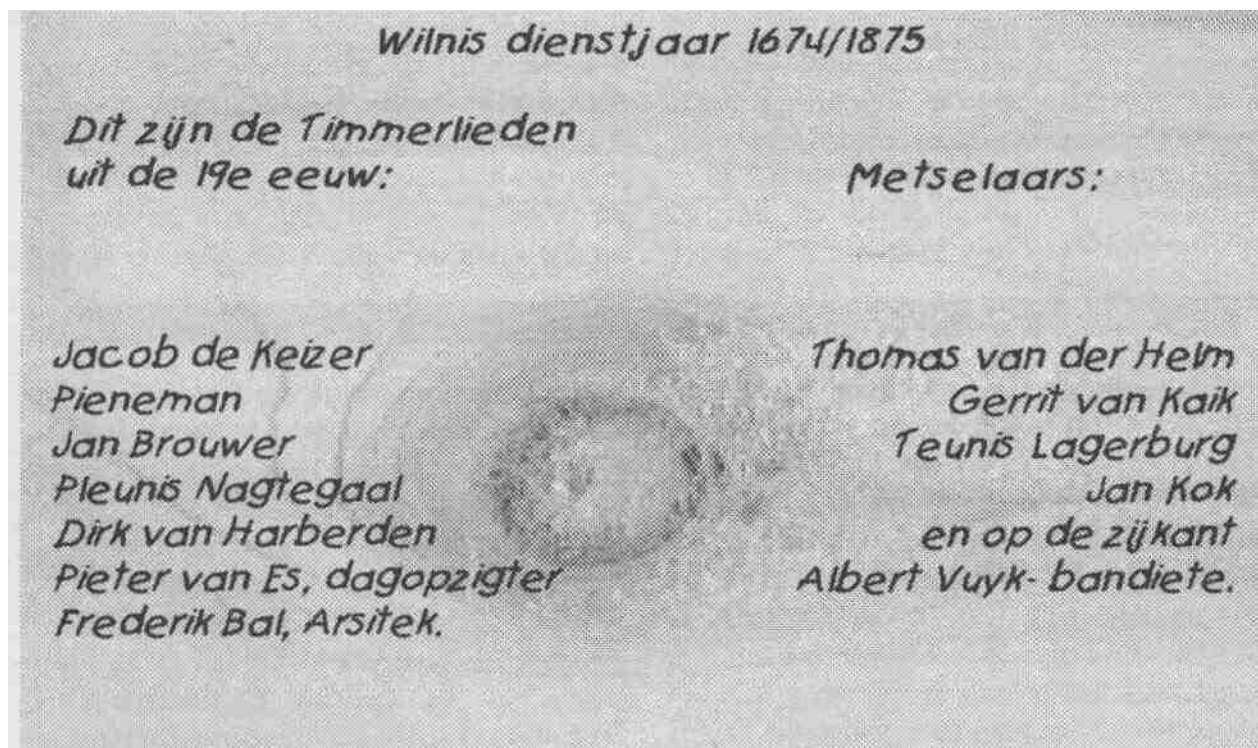
De Oudhuizerweg, gefotografeerd in de richting van het dorp, met rechts een fraaie, in 1877 gebouwde woning, die plaats moest maken voor de machinefabriek 'Ringeling'. De wegen werden nog door petroleumlampen verlicht. In het midden van de weg het Paardenpad, het enige verharde gedeelte van de weg. De foto werd omstreeks 1910 gemaakt, (uit: 'Oude prentkaarten vertellen over Wilnis')

dat er niet gebakken wordt, maar in de zon gedroogd. De kwaliteit voor muurwerk is dan ook niet geweldig. De fabricage van metsel- of baksteen bestaat

uit klei, welke gevormd en gedroogd, groene steen genoemd en daarna in ovens gebakken voor gebruik gereed is.

Noot:

¹ Op de vloerplank aanwezige namen:

Lukas Bols had boerderij te Donkereind

door P. Koster

Tijdens een onderzoek in het Rijksarchief te Utrecht naar de vroegere eigenaren van de boerderijen te Demmenk en Donkereind kwamen we de naam tegen die er wel uitsprong, namelijk die van Lukas Bols, heer van Groenewoude.

In het acteboek van het gerecht Demmerik lazen we de volgende acte uit 1807:

Wij Jean Isaac Roelands Schout, Willem Kok en Willem Korver Schepenen van Demmerik doen cont: dat voor ons compareerden Eldert Klijnzaan, Bode dezes gerechts, in de qualiteit als speciaal gemachtigde van de Heer Lucas Bols, heer van Groenewoude, wonende op Groenewoude, vermogens Procuratie op 17 maart 1807 voor Notaris Abraham van Toll en zekere getuigen te Utrecht verleden, thans alhier vertoond en ter secretarie dezes Gerecht geregistreerd;

De welke dan alzoo in opgemaalde zijnde qualiteit verklaarden te Cedeeren, transporteeren en in vallen en vrijen Eigendom op te dragen en de ower te geven aan ende ten behoeden van Jan van Blokland onder dezen Geregte woonagtig:

Eene zeer hechte, rondom van steen opgehaalde boerenwoning (thans genummerd Nr. 22), voorzien van een goed Voorhuis, Kaaskamer, Kelder en ruime Koestalling, wijders een zeer sterk Zomerhuis van eene Stookplaat, Bakoven, Stalling voor jong Vee en een nieuw Varkenshok voorzien, voorts een zes raede Hooiberg, de Erve, Tuinen, Singels en Boogaard, zoo ter zijde als agter de woning gelegen, en daar benevens Twee Weerden naast elkander, uitmakende te samen Twaalf Kampen Wei of Hooiland groot en lastende voor 25 Margens en 243 Roedens, alles staande en gelegen onder de geregte van Demmerik te velde, strekkende van de Demmerikse Dijk tot aan de Bosch Kade, belend ten noorden de Zuwe van ter Aa, en ten zuiden Willem Kruiswijk.

Door de beschrijving: "belend ten noorden de Zuwe van ter Aa" was het direct duidelijk dat het hier ging over de boerderij met het bijbehorende land die thans bekend is onder Donkereind nr 1. De familie Van Blokland die deze boerderij in 1807 van Lukas Bol s heeft gekocht voor f 6.075,— heeft hier tot 1934 gewoond en gewerkt. Jan van Blokland die in 1807 als nieuwe eigenaar wordt genoemd was voor dietijd waarschijnlijk reeds pachter van de boerderij en was gehuwd met Antie Blok, geboren in 1752 te

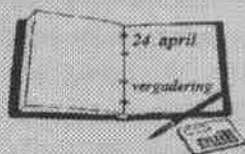
Kamerik. Hun zoon Arie van Blokland werd in 1781 te Vmkeveen geboren en boerde in 1830 volgens de Volkstelling op deze plaats. Arie van Blokland was gehuwd met Jenette de Bruijn die in 1797 eveneens te Vinkeveen werd geboren. Kinderen: Johannes, 1818; Hendrika, 1820; Klaasje, 1821; Komelis, 1824; Gerrit, 1827. Als latere 'Bloklanden' woonden hier 3 vrijgezellen broers: Arie, Gijs en Freek. Zij hadden een zus, die trouwde met bakker Stijvers uit De Heul, nu

bakkerij Kempers. De boerderij was toen geen eigendom meer van de 'Van Bloklanden' maar van de 'Coeverden - Adrianie Stichting'. Op 11 juni 1934 pachtte Sander de Haan sr. deze boerderij, en vestigde zich vanuit Ouderkerk hier in Donkereind. In 1954 is het achter de boerderij gelegen land een circa 2 km lange pijpleiding gelegd voor het Waterleidingbedrijf Rijn-Kennermerland. Dit werk, dat enige jaren in beslag heeft genomen, werd uitgevoerd door de firma Visser & Smit uit Papendrecht. Deze pijpleiding, die loopt vanaf de Rijn naar het duingebied, heeft een diameter van 150 cm. en transporteert miljoenen liters water per

dag. De grote gebruikers van dit water waren bij de aanleg: de Hoogovens, de papierindustrie te Velzen en de stad Amsterdam. Door de diepe graafwerkzaamheden in de slappe veenbodem liep de oude boerderij veel schade op. De inklinking van de bodem veroorzaakte zoveel scheuren, dat in 1957 besloten werd een nieuwe boerderij te bouwen. Deze boerderij werd door Sander de Haan Jr, die inmiddels toen wethouder van de gemeente Vinkeveen en Waverveen was geworden, in 1970 gekocht. Zestienjaar later, in 1986, wordt H. van der Roest de nieuwe eigenaar van Donkereind 1.

LEDENVERGADERING

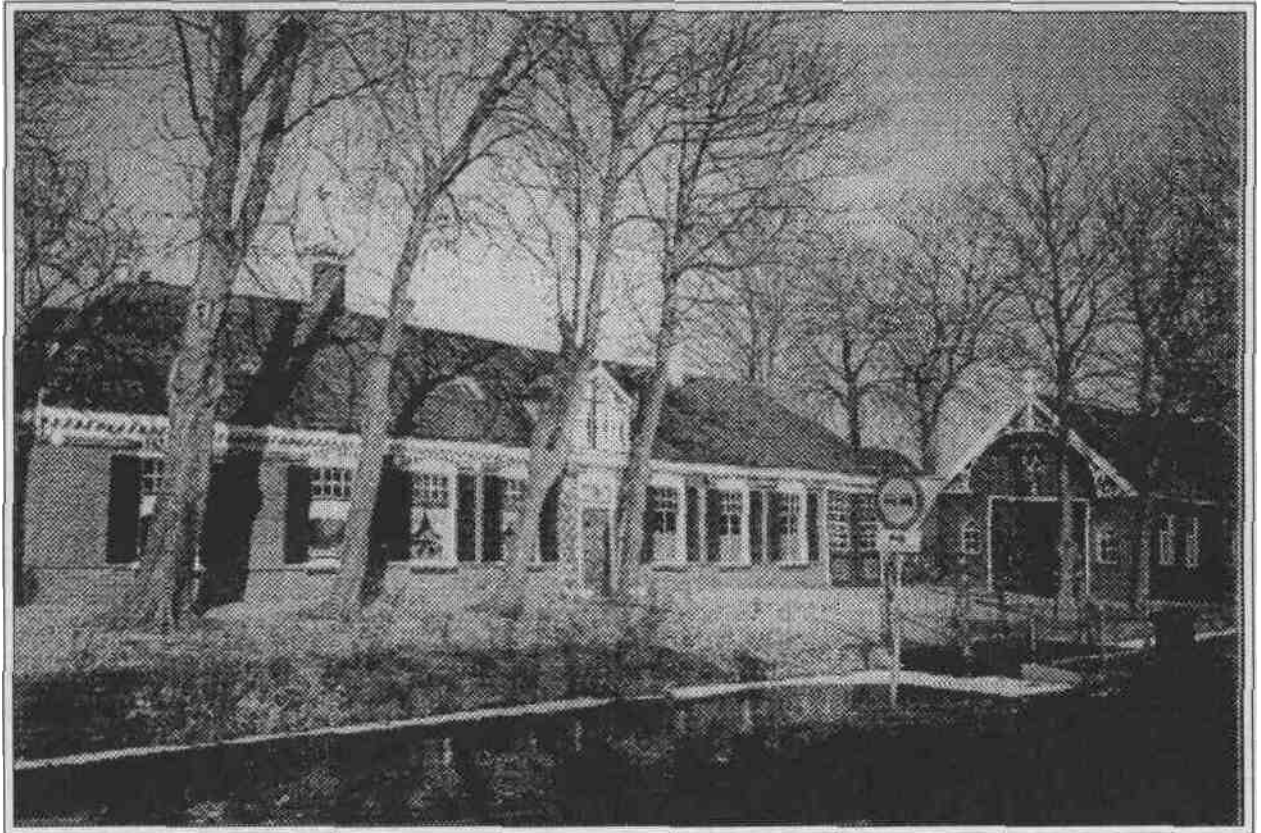
Om alvast in uw agenda te noteren:

Op donderdag 24 april is er weer een ledenvergadering in het Prinsenhuis te Mijdrecht.

Een uitnodiging vindt u in deze Proostkoerier!

Monumenten in De Ronde Venen

Hoewel de gemeente De Ronde Venen niet in het bezit is van oude historische stads- of dorpskernen blijken er zich in het uitgestrekte gebied van deze gemeente nog vele oude en waardevolle panden en objecten te bevinden. De redactie van 'De Proostkoerier' wil, indien er ruimte voor beschikbaar is, in iedere aflevering een foto van een monument uit de gemeente met een beschrijving daarbij plaatsen.

Straatnaam/plaats: Baambrugse Zuwe 1-3, linkeveen

Bouwjaar: Omstreeks 1910

Bouwtype: Vrijstaand huis met bedrijfsruimte

Materialen en elementen:

Gevels: Baksteen (halfsteens verband; zwart-groene geglazuurde steen; witte steen; rozetankers

Dak: Schilddak; gesmoorde Hollandse pannen

Beschrijving:

Op de hoek van de Herenweg en de Baambrugse Zuwe gelegen langgerekt pand van een bouwlaag. Het pand ligt met de lange zijde (voorgevel) aan de Zuwe. De voorgevel bevat vier schuifvensters met roedenbovenlicht, een deur, drie T-vensters met roedenbovenlicht en dubbele deuren. Boven de vensters bevinden zich decoratief uitgevoerde segmentbogen en hoogvelden met tegels. De gevel wordt door een decoratieve lijst afgesloten. De ingang wordt geaccentueerd door een grote dakkapel met stolpvenster, zijlichten, gesneden lijst en makelaar. De linkergevel bevat links een paneeldeur met ruiten en daarnaast twee vensters. Alle vensters in linker- en voorgevel zijn voorzien van luiken. Er is een dakkapel vergelijkbaar met die van de voorgevel. Rechts van het pand bevindt zich een houten schuur met dubbele deuren, boog- en T-vensters en een rond venster. De schuur heeft een pannen zadeldak. Het erf is bereikbaar via een brug met smeedijzeren hek voorzien van gietijzeren posten. Op het erf bevinden zich grote kastanjes.

Redengeving: Dit pand wordt van belang geacht vanwege: architectuurhistorie, vanwege het bouwtype dwarshuis; gaafheid van hoofdvorm, gevelindeling en -detaillering; de zeer markante ligging op de hoek van de Herenweg en Baambrugse Zuwe.

Doelstelling

De vereniging stelt zich ten doel de belangstelling te wekken voor de geschiedenis van De Ronde Venen en een stimulerend aandeel te leveren in de ontwikkelingen tot de regionale en lokale geschiedbeoefening in De Ronde Venen in de ruimste zin.

Bestuur

voorzitter monumentenzorg	P.C. Grundmann Herenweg 38, Wilnis	tel. 0297-281578
vice-voorzitter, genealogie en paleografie	H.J. Röling Middenweg 1, Mijdrecht	tel. 0297-561474
secretaris, heemkunde en tentoonstellingen	P.A. van Golen Herenweg 23, Vinkeveen	tel. 0297-261672
2e secretaris, externe activiteiten	Mevr. M. Th. Pietersen-Mourits Dr. J. Severijnplantsoen 2, Wilnis	tel. 0297-282462
penningmeester	Mevr. B. van Tol-Burgers Padmosweg 38, Wilnis	tel. 0297-284213
2e penningmeester, ledenadministratie	N. van Beek Irenestraat 14, Wilnis	tel. 0297-284234
bibliotheek en documentatie	A. Hagen Toermalijn 1, Mijdrecht	tel. 0297-287550
'De Proostkoerier'	J.P.M. Toll Conincksmeer 20, Vinkeveen	tel. 0297-264422
archeologie	vacature	

Postadres van de vereniging: Postbus 65, 3648 ZH Wilnis.

Verenigingslokaal: 'het Prinsenhuis', Prinses Wilhèlmalaan 31, Mijdrecht.

Lidmaatschap

Lid worden kan door aanmelding bij de ledenadministratie op bovenstaand adres.

De lidmaatschapsbijdrage bedraagt f 30,- per jaar.

Bankrelatie: RABOBANK, Mijdrecht, rek.nr. 36.96.18.505. Gironummer van de bank: 283067.

Verenigingsavond

Iedere dinsdagavond (behalve in juli en augustus en tussen Kerstmis en Nieuwjaar) van 19.30 tot 22.00 uur in het gemeentearchief (gemeentehuis) aan de Croonstadtlaan 111 te Mijdrecht.